

No. 40057

**Spain
and
Bosnia and Herzegovina**

**Agreement on the promotion and the reciprocal protection of investments between
Spain and Bosnia and Herzegovina. Madrid, 25 April 2002**

Entry into force: *21 May 2003 by notification, in accordance with article 13*

Authentic texts: *Bosnian, Croatian, English, Serbian and Spanish*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Spain, 23 March 2004*

**Espagne
et
Bosnie-Herzégovine**

**Accord relatif à la promotion et à la protection réciproque des investissements entre
l'Espagne et la Bosnie-Herzégovine. Madrid, 25 avril 2002**

Entrée en vigueur : *21 mai 2003 par notification, conformément à l'article 13*

Textes authentiques : *bosnien, croate, anglais, serbe et espagnol*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Espagne, 23 mars 2004*

[BOSNIAN TEXT — TEXTE BOSNIEN]

SPORAZUM
O UNAPRJEĐENJU I RECIPROČNOJ ZAŠTITI INVESTICIJA
IZMEĐU
ŠPANIJE
I
BOSNE I HERCEGOVINE

Španija i Bosna i Hercegovina, u daljnjem tekstu: "Ugovorne strane",

U želji da intenziviraju njihovu ekonomsku saradnju na obostranu korist objiju država,

Sa namjerom da stvaraju povoljne uvjete za investicije učinjene od strane svake Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane,

i

Uviđajući da će unaprjeđenje i zaštita investicija po ovom sporazumu stimulisati inicijative u ovoj oblasti,

Sporazumjele su se kako slijedi:

Član 1.
Definicije

U svrhe ovog sporazuma,

1. Izraz "investitor" označava svakog državljanina ili svaku kompaniju bilo koje Ugovorne strane koja čini investicije na teritoriji druge Ugovorne strane:
 - a) U odnosu na Španiju:
 - (i) izraz "državljanin" označava fizičko lice koje se, prema zakonu Španije smatra njenim državljaninom;
 - (ii) izraz "kompanija" označava pravna lica konstituirana u skladu sa zakonima na snazi u Španiji, čije se registrirano sjedište, centralna uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi na teritoriji Španije.
 - b) U odnosu na Bosnu i Hercegovinu:
 - (i) izraz "državljanin" označava fizička lica čiji status državljana Bosne i Hercegovine proizilazi iz zakona na snazi u Bosni i Hercegovini ako imaju prebivalište ili glavno mjesto poslovanja u Bosni i Hercegovini;
 - (ii) izraz "kompanija" označava pravna lica osnovana u skladu sa zakonima na snazi u Bosni i Hercegovini, čije se registrirano sjedište, centralna uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine.
2. Izraz "investicija" označava svaku vrstu sredstava i posebno, mada ne isključivo, slijedeće:
 - a) pokretnu i nepokretnu imovinu kao i bilo koja druga imovinska prava kao što su hipoteke, retenciona prava, jenstva i slična prava;
 - b) kompaniju ili poslovno preduzeće ili udjele u njima i dionice i obveznice kompanije ili bilo koji drugi oblik učešća u kompaniji ili poslovnom preduzeću;
 - c) potraživanja novca ili bilo kojeg drugog izvršenja, koje prema ugovoru ima ekonomsku vrijednost i povezano je sa investicijom;
 - d) prava industrijske i intelektualne svojine, tehnički procesi, know-how i dobar ugled;

- e) prava da preduzima ekonomske i komercijalne aktivnosti dodijeljene zakonom ili po osnovu ugovora, uključujući koncesije za istraživanje, uzgajanje, ekstrakciju ili eksploataciju prirodnih resursa.

Investicije izvršene na teritoriji jedne Ugovorne strane od strane bilo kojeg pravnog subjekta te iste Ugovorne strane, ali su stvarno vlasništvo ili su kontrolisane od strane investitora druge Ugovorne strane, će se također, smatrati investicijama investitora druge Ugovorne strane, ako su izvršene u skladu sa zakonima i propisima prve Ugovorne strane.

Bilo koja promjena oblika u kojem su sredstva investirana ili reinvestirana ne utječe na njihov karakter kao investicija, pod uvjetom da je takva promjena učinjena u skladu sa zakonima i propisima Ugovorne strane domaćina.

3. Izraz "prihodi" označava iznose dobijene od investicija i uključuje, posebno, mada ne isključivo, profit, dividende, kamate, dobiti od kapitala, honorare, naknade i druge kompenzacije.
4. Izraz "teritorija" označava kopnenu teritoriju, unutrašnje vode, teritorijalno more i zračni prostor iznad svake od Ugovornih strana, kao i ekskluzivnu ekonomsku zonu i kontinentalni pojas koji se proteže izvan granica teritorijalnog mora svake Ugovorne strane preko koje one imaju ili mogu imati nadležnost i/ili suverena prava u skladu sa međunarodnim zakonom.

Član 2.

Podsticanje i dopuštanje

1. Svaka Ugovorna strana će na svojoj teritoriji podsticati, što je više moguće, investicije investitora druge Ugovorne strane. Svaka Ugovorna strana će dopustiti takve investicije u skladu sa njenim zakonima i propisima.
2. Kada jedna Ugovorna strana dopusti neku investiciju na svojoj teritoriji, ona će, u skladu sa svojim zakonima i propisima, dodijeliti potrebne dozvole u vezi sa tom investicijom i provođenjem licencnih sporazuma i ugovora za tehničku, komercijalnu ili administrativnu pomoć. Svaka Ugovorna strana će, kad god je potrebno nastojati da izda potrebna ovlaštenja koja se odnose na aktivnosti konsultanata i drugih kvalificiranih osoba, bez obzira na njihovo državljanstvo.

Član 3.

Zaštita

1. Investicijama učinjenim od strane investitora jedne Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane bit će u svako doba odobren pošten i pravedan tretman i uživati će punu zaštitu i sigurnost. Ni u kom slučaju Ugovorna strana

neće takvim investicijama odobriti tretman koji je manje povoljan od onog koji se zahtijeva po međunarodnom pravu.

2. Nijedna Ugovorna strana neće ni na koji način, nerazumnim ili diskriminatorским mjerama ugroziti upravljanje, održavanje, korištenje, uživanje ili raspolaganje takvim investicijama. Svaka Ugovorna strana će se pridržavati svih obaveza koje mogu nastati u pisanoj formi u odnosu na investiciju investitora druge Ugovorne strane i koje su potpuno u skladu sa unutrašnjim zakonima koji se primjenjuju.

Član 4.

Nacionalni tretman i Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka Ugovorna strana odobrit će na svojoj teritoriji, investicijama izvršenim od strane investitora druge Ugovorne strane tretman koji nije manje povoljan od onog koji odobrava investicijama izvršenim od strane svojih vlastitih investitora ili od strane investitora bilo koje treće države, zavisno od toga koji je povoljniji za odnosno investitora.
2. Svaka Ugovorna strana odobrit će, na svojoj teritoriji, investitorima druge Ugovorne strane u pogledu njihovog upravljanja, održavanja, korištenja, uživanja ili raspolaganja njihovih investicija, tretman ne manje povoljan od onog koji odobrava svojim vlastitim investitorima ili investitorima bilo koje treće države, zavisno od toga koji je povoljniji za odnosno investitora.
3. Tretman odobren prema stavovima 1. i 2. ovog člana neće biti sačinjen tako da obavezuje jednu Ugovornu stranu da proširi na investitore druge Ugovorne strane i njihove investicije pogodnosti bilo kog tretmana, povlastice ili privilegije koje proizilaze iz njenog članstva ili udruživanja sa bilo kojom postojećom ili budućom carinskom unijom, ekonomskom unijom, monetarnom unijom ili bilo kojom drugom regionalnom ekonomskom integracionom organizacijom.
4. Mjere koje se moraju preduzimati iz razloga javne sigurnosti i reda ili javnog zdravstva neće se smatrati manje povoljnim tretmanom u okviru značenja ovog člana.

Član 5.

Eksproprijacija

1. Investicije investitora bilo koje Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane neće biti nacionalizirane, eksproprijisane ili podvrgnute mjerama koje imaju efekat ekvivalentan nacionalizaciji ili eksproprijaciji (u daljnjem tekstu "eksproprijacija"), izuzev u javnom interesu, u skladu sa propisanim

zakonskim postupkom, na nediskriminatorskoj osnovi i uz neodložnu, adekvatnu i efektanu kompenzaciju.

2. Takva kompenzacija bit će jednaka tržišnoj vrijednosti ekspropisane investicije neposredno prije eksproprijacije ili prije nego predstojeća eksproprijacija bude javno objavljena, zavisno od toga šta je ranije (u daljem tekstu: datum procjene).
3. Takva tržišna vrijednost bit će obračunata u slobodno konvertibilnoj valuti po tržišnom kursu koji se primjenjuje za tu valutu na datum procjene. Kompenzacija će uključivati kamatu po komercijalnoj stopi uspostavljenoj na tržišnoj osnovi za valutu u kojoj se vrši procjena od datuma eksproprijacije do datuma plaćanja. Kompenzacija će biti plaćena bez odlaganja, efektivno ostvariva i slobodno prenosiva.
4. Pogodeni investitor imat će, prema zakonu Ugovorne strane koja vrši eksproprijaciju, pravo na hitnu reviziju njegovog slučaja od strane pravnih vlasti ili drugih nadležnih vlasti te Ugovorne strane, uključujući i vrijednost njegovih investicija i isplaćenih kompenzacija, u skladu sa principima uspostavljenim u ovom članu.
5. Gdje jedna Ugovorna strana ekspropirira sredstva kompanije koja je osnovana ili konstituirana prema zakonu koji važi na bilo kojem dijelu njene sopstvene teritorije, i u kojoj investitori druge Ugovorne strane posjeduju dionice, ona će osigurati da se odredbe ovog člana primjenjuju tako da garantuju neodložnu, adekvatnu i efektivnu kompenzaciju u odnosu na njihove investicije, onim investitorima druge Ugovorne strane koji su vlasnici tih dionica.

Član 6. Kompenzacija za gubitke

1. Investitorima jedne Ugovorne strane čije investicije na teritoriji druge Ugovorne strane trpe gubitke usljed rata ili drugog oružanog sukoba, državnog vanrednog stanja, revolucije, ustanka, građanskih nemira ili bilo kog drugog sličnog događaja, od strane druge Ugovorne strane bit će u pogledu restitucije, obeštećenja, kompenzacije ili drugog rješenja, odobren tretman ne manje povoljan od onog koji ta druga Ugovorna strana odobrava svojim sopstvenim investitorima ili investitorima bilo koje treće države, zavisno od toga koji je povoljniji za odnosne investitore. Plaćanja koja iz toga proizilaze bit će slobodno prenosiva.
2. Uprkos stavu 1, investitoru jedne Ugovorne strane, koji u bilo kojoj situaciji navedenoj u tom stavu, trpi gubitak na teritoriji druge Ugovorne strane, koji je posljedica:

- a) rekvizicije njenih investicija ili dijela investicija od strane snaga ili vlasti druge Strane; ili
- b) uništenja njenih investicija ili dijela investicija od strane snaga ili vlasti druge Strane, što nije bilo neophodno shodno situaciji,

bit će odobrena od strane druge Ugovorne strane restitucija ili kompenzacija koja će biti u oba slučaja neodložna, adekvatna i efektivna. Plaćanja koja iz toga proizilaze bit će učinjena bez odlaganja i bit će slobodno prenosiva.

Član 7. Transferi

1. Svaka Ugovorna strana će investitorima druge Ugovorne strane garantovati slobodan transfer svih plaćanja koja se odnose na njihove investicije. Takav transfer uključivat će posebno, mada ne isključivo:
 - a) početni kapital i dodatne iznose za održavanje i povećanje investicija;
 - b) prihode od investicija, kako je definirano u Članu 1.;
 - c) fondove u otplati zajmova koji se odnose na investiciju;
 - d) kompenzacije predviđene prema Članovima 5. i 6.;
 - e) prihode od potpune ili djelimične prodaje ili likvidacije investicije;
 - f) zarade i druga primanja osoblja angažovanog iz inostranstva u vezi sa investicijom;
 - g) plaćanja koja proizilaze iz rješavanja sporova.
2. Transferi prema sadašnjem sporazumu vršit će se bez odlaganja u slobodno konvertibilnoj valuti po deviznom kursu koji se primjenjuje na dan transfera.
3. Ugovorne strane obavezuju se da takvim transferima odobre tretman ne manje povoljan od tretmana koji je odobren transferima koji potječu od investicija izvršenih od strane investitora bilo koje treće države.

Član 8. Primjena drugih odredaba

1. Ako zakonodavstvo bilo koje Ugovorne strane ili obaveze koje postoje prema međunarodnom pravu ili koje će se kasnije uspostaviti između Ugovornih strana kao dodatak ovom Sporazumu, sadrže pravila, bilo opća ili posebna,

koja investicijama investitora druge Ugovorne strane daju tretman povoljniji od onog koji je predviđen ovim sporazumom, takva pravila će do obima do kojeg su povoljnija, prevagnuti nad ovim sporazumom.

2. Uvjeti povoljniji od onih u ovom sporazumu, koji su dogovoreni od strane jedne od Ugovornih strana sa investitorima druge Ugovorne strane, neće utjecati na ovaj sporazum.
3. Ništa u ovom sporazumu neće derogirati odredbe uspostavljene međunarodnim sporazumima koji se odnose na prava industrijske i intelektualne svojine, u kojim je bilo koja od Ugovornih strana Strana u sporazumu ili to može postati.

Član 9. Subrogacija

Ako jedna Ugovorna strana ili njena naznačena agencija vrši plaćanja po osnovu obeštećenja, garancije ili ugovora o osiguranju protiv nekomercijalnih rizika koje je dala u odnosu na investiciju izvršenu od strane bilo kojeg njenog investitora na teritoriji druge Ugovorne strane, druga Ugovorna strana će priznati prijenos bilo kojeg prava ili potraživanja takvog investitora prvoj Ugovornoj strani ili njenoj naznačenoj agenciji i pravo prve Ugovorne strane ili njene naznačene agencije da vrši, na osnovu subrogacije, bilo koje takvo pravo i potraživanja u istom obimu kao njen titular predhodnik. Ova će subrogacija omogućiti prethodnoj Ugovornoj strani ili njenoj naznačenoj agenciji da bude direktni korisnik bilo kakvih plaćanja za obeštećenje ili drugih kompenzacija na koje bi investitor mogao biti ovlašten.

Član 10. Rješavanje sporova između Ugovornih strana

1. Bilo koji spor između Ugovornih strana koji se odnosi na tumačenje ili primjenu ovog sporazuma bit će riješen, što je prije moguće, putem diplomatskih kanala.
2. Ako to nije moguće riješiti na ovaj način u roku šest mjeseci od početka pregovora, spor će se podnijeti arbitražnom tribunalu, po zahtjevu jedne od dvije Ugovorne strane.
3. Takav Arbitražni tribunal bit će konstituiran za svaki pojedini slučaj na slijedeći način: U roku od dva mjeseca od datuma prijema zahtjeva za arbitražu, svaka Ugovorna strana imenovat će jednog člana tribunala. Ta dva člana zatim će izabrati državljanina treće države kao Predsjedavajućeg tribunala. Predsjedavajući će biti imenovan u roku od dva mjeseca od datuma imenovanja druga dva člana.

4. Ako u toku perioda određenih u stavu 3. ovog člana nisu izvršena potrebna imenovanja, bilo koja od Ugovornih strana može, u odsustvu bilo kakvog drugog dogovora, pozvati Predsjednika Međunarodnog suda pravde da izvrši potrebna imenovanja. Ako je Predsjednik državljanin bilo koje od Ugovornih strana ili je na neki drugi način spriječen da obavi navedenu funkciju, Potpredsjednik će biti pozvan da izvrši potrebna imenovanja. Ako je Potpredsjednik državljanin bilo koje od Ugovornih strana ili je takođe spriječen da obavi navedenu funkciju, bit će pozvan član Međunarodnog suda pravde, koji je slijedeći po rangu, koji nije državljanin ni jedne od Ugovornih strana da obavi potrebna imenovanja.
5. Arbitražni tribunal donijet će odluku poštujući zakon, odredbe sadržane u ovom sporazumu ili drugim sporazumima koji su na snazi između Ugovornih strana, kao i općeprihvaćene principe međunarodnog prava.
6. Ukoliko Ugovorne strane drugačije ne odluče, arbitražni tribunal će odrediti svoj vlastiti postupak.
7. Arbitražni tribunal donijet će svoju odluku većinom glasova i ta odluka bit će konačna i obavezujuća za obje Ugovorne strane.
8. Svaka Ugovorna strana će snositi troškove svog vlastitog arbitra i one koji su vezani za predstavljanje u arbitražnoj proceduri. Druge troškove, uključujući one Predsjedavajućeg, snosit će u jednakim dijelovima obje Ugovorne strane.

Član 11.

Sporovi između jedne Ugovorne strane i investitora druge Ugovorne strane

1. Sporovi koji mogu nastati između jedne od Ugovornih strana i investitora druge Ugovorne strane koji se odnose na investiciju u smislu ovog Sporazuma, notificiraju se pisanim putem od strane investitora prethodne Ugovorne strane, uključujući detaljne informacije. Odnosne Strane nastojat će riješiti spor, što je prije moguće, na prijateljski način.
2. Ako ovi sporovi ne mogu biti riješeni na prijateljski način u roku šest mjeseci od datuma pisane notifikacije navedene u stavu 1, spor se po izboru investitora može podnijeti:
 - nadležnom sudu Ugovorne strane na čijoj teritoriji je investicija izvršena; ili
 - ad hoc arbitražnom tribunalu ustanovljenom prema Arbitražnim pravilima Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovinsko pravo; ili

- Međunarodnom centru za rješavanje investicionih sporova (ICSID) ustanovljenom Konvencijom o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država", otvorenoj za potpis u Washington-u 18. marta 1965.
3. Nijedna Ugovorna strana neće nastaviti putem diplomatskih kanala bilo koji spor koji se odnosi na Centar, osim ako:
 - a) Generalni sekretar Centra, ili komisija za posredovanje ili arbitražni tribunal kojeg je Centar konstituirao, odluči da spor nije pod jurisdikcijom Centra; ili
 - b) druga Ugovorna strana bude propustila da se povinuje ili da ispoštuje bilo koju odluku donesenu od strane arbitražnog tribunala.
 4. Arbitražna odluka zasnivat će se na:
 - odredbama ovog sporazuma;
 - pravilima i općeprihvaćenim principima međunarodnog prava; i
 - državnim zakonima Ugovorne strane na čijoj teritoriji je investicija izvršena uključujući pravila koja se odnose na sukobe zakona.
 5. Jedna Ugovorna strana neće iznositi kao odbranu da je obeštećenje ili drugu kompenzaciju za svu ili dio navodnih šteta primila ili će primiti od investitora po osnovu garancije ili ugovora o osiguranju.
 6. Arbitražne odluke bit će konačne i obavezujuće za strane u sporu. Svaka Ugovorna strana obavezuje se da će izvršiti odluke u skladu sa svojim državnim zakonom.

Član 12. Oblm primjene

1. Ovaj sporazum će se primjenjivati na investicije izvršene prije ili poslije njegovog stupanja na snagu, od strane investitora bilo koje od Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane. Međutim, ovaj sporazum se neće primjenjivati na događaje ili sporove koji su nastali prije njegovog stupanja na snagu.
2. Tretman dodijeljen prema ovom sporazumu neće se primjenjivati na poreska pitanja.

Član 13.

Stupanje na snagu, trajanje i prestanak

1. Ovaj sporazum stupit će na snagu na datum na koji su Ugovorne strane obavijestile jedna drugu da su njihove odnosne ustavne formalnosti za stupanje na snagu međunarodnih sporazuma ispunjene. Ostat će na snazi u početnom periodu od deset godina i bit će prećutno produžen za naredni period od dvije godine.
2. Bilo koja Ugovorna strana može, otkazati ovaj sporazum, davanjem unaprijed pisane obavijesti, šest mjeseci prije datuma njegovog isteka.
3. U odnosu na investicije izvršene prije datuma prestanka ovog sporazuma, odredbe svih drugih članova ovog sporazuma ostat će na snazi za daljnji period od deset godina od datuma prestanka važenja.
4. Ovaj sporazum može biti izmijenjen pisanim dogovorom između Ugovornih strana. Bilo koja izmjena stupit će na snagu po istoj proceduri koja se zahtijeva za stupanje na snagu ovog sporazuma.
5. Ovaj sporazum primjenjivat će se bez obzira na to da li između Ugovornih strana postoje diplomatski ili konzularni odnosi.

U POTVRDU OVOGA, ovlašteni predstavnici, potpisali su ovaj sporazum.

SAČINJENO u duplikatu, u Madridu, 25. aprila 2002. godine, na španskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom i engleskom jeziku, svi tekstovi su jednako autentični. U slučaju bilo kakvih neslaganja u tumačenju, engleski tekst bit će mjerodavan.

Za
Španiju

Josep Piqué i Camps,
ministar vanjskih poslova

Za
Bosnu i Hercegovinu

Zlatko Lagumdžija,
ministar vanjskih poslova

[CROATIAN TEXT — TEXTE CROATE]

**SPORAZUM
O UNAPREĐENJU I RECIPROČNOJ ZAŠTITI INVESTICIJA**

IZMEĐU

ŠPANJOLSKE

I

BOSNE I HERCEGOVINE

Španjolska i Bosna i Hercegovina, u daljnjem tekstu: "Ugovorne stranke",
U želji da intenziviraju njihovu gospodarsku suradnju na obostranu korist objiju
država,

Sa namjerom da stvaraju povoljne uvjete za investicije učinjene od strane svake
Ugovorne stranke na teritoriju druge Ugovorne stranke,

i

Uviđajući da će unapređenje i zaštita investicija po ovom sporazumu stimulirati
inicijative u ovoj oblasti,

Sporazumjele su se kako slijedi:

**Članak 1.
Definicije**

U svrhe ovog sporazuma,

1. Izraz "investitor" označava svakog državljanina ili svaku kompaniju bilo koje Ugovorne stranke koja čini investicije na teritoriju druge Ugovorne stranke:
 - a) U odnosu na Španjolsku:
 - (i) izraz "državljanin" označava fizičku osobu koja se, prema zakonu Španjolske smatra njezinim državljaninom;
 - (ii) izraz "kompanija" označava pravnu osobu konstituiranu sukladno zakonima na snazi u Španjolskoj, čije se registrirano sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi na teritoriju Španjolske.
 - b) U odnosu na Bosnu i Hercegovinu:
 - (i) izraz "državljanin" označava fizičke osobe čiji status državljanina Bosne i Hercegovine proizilazi iz zakona na snazi u Bosni i Hercegovini ako imaju prebivalište ili glavno mjesto poslovanja u Bosni i Hercegovini;
 - (ii) izraz "kompanija" označava pravne osobe utemeljene sukladno zakonima na snazi u Bosni i Hercegovini, čije se registrirano sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine.
2. Izraz "investicija" označava svaku vrstu sredstava i osobito, mada ne isključivo, slijedeće:
 - a) pokretnu i nepokretnu imovinu kao i bilo koja druga imovinska prava kao što su hipoteke, retenciona prava, jamstva i slična prava;
 - b) kompaniju ili poslovno poduzeće ili udjele u njima i dionice i obveznice kompanije ili bilo koji drugi oblik sudjelovanja u kompaniji ili poslovnom poduzeću;
 - c) potraživanja novca ili bilo kojeg drugog izvršenja, koje prema ugovoru ima gospodarsku vrijednost i povezano je sa investicijom;
 - d) prava industrijske i intelektualne vlasništva, tehnički procesi, know-how i dobar ugled;

- e) prava da poduzima gospodarske i komercijalne aktivnosti dodijeljene zakonom ili na temelju ugovora, uključujući koncesije za istraživanje, uzgajanje, ekstrakciju ili iskorištavanje prirodnih resursa.

Investicije izvršene na teritoriju jedne Ugovorne stranke od strane bilo kojeg pravnog subjekta te iste Ugovorne stranke, ali su stvarno vlasništvo ili su kontrolirane od strane investitora druge Ugovorne stranke, će se također, smatrati investicijama investitora druge Ugovorne stranke, ako su izvršene sukladno zakonima i propisima prve Ugovorne stranke.

Bilo koja promjena oblika u kojem su sredstva investirana ili reinvestirana ne utječe na njihov karakter kao investicija, pod uvjetom da je takva promjena učinjena sukladno zakonima i propisima Ugovorne stranke domaćina.

3. Izraz "prihodi" označava iznose dobivene od investicija i uključuje, osobito, mada ne isključivo, profit, dividende, kamate, dobiti od kapitala, honorare, naknade i druga kompenziranja.
4. Izraz "teritorij" označava kopneni teritorij, unutarnje vode, teritorijalno more i zračni prostor iznad svake od Ugovornih stranaka, kao i ekskluzivnu gospodarsku zonu i kontinentalni pojas koji se proteže izvan granica teritorijalnog mora svake Ugovorne stranke preko koje one imaju ili mogu imati nadležnost i/ili suverena prava sukladno međunarodnom zakonu.

Članak 2.

Unapređenje i dopuštanje

1. Svaka Ugovorna stranka će na svom teritoriju poticati, što je više moguće, investicije investitora druge Ugovorne stranke. Svaka Ugovorna stranka će dopustiti takve investicije sukladno njezinim zakonima i propisima.
2. Kada jedna Ugovorna stranka dopusti neku investiciju na svom teritoriju, ona će, sukladno svojim zakonima i propisima, dodijeliti potrebite dozvole u svezi sa tom investicijom i provedbom licencnih sporazuma i ugovora za tehničku, komercijalnu ili administrativnu pomoć. Svaka Ugovorna stranka će, kad god je potrebno nastojati da izda potrebite ovlasti koje se odnose na aktivnosti konsultanata i drugih kvalificiranih osoba, bez obzira na njihovo državljanstvo.

Članak 3.

Zaštita

1. Investicijama učinjenim od strane investitora jedne Ugovorne stranke na teritoriju druge Ugovorne stranke bit će u svako doba odobren pošten i pravedan tretman i uživat će punu zaštitu i sigurnost. Ni u kom slučaju

Ugovorna stranka neće takvim investicijama odobriti tretman koji je manje povoljan od onog koji se zahtijeva po međunarodnom pravu.

2. Niti jedna Ugovorna stranka neće ni na koji način, nerazumnim ili diskriminatorским mjerama ugroziti upravljanje, održavanje, korištenje, uživanje ili raspolaganje takvim investicijama. Svaka Ugovorna stranka će se pridržavati svih obveza koje mogu nastati u pisanom obliku u odnosu na investiciju investitora druge Ugovorne stranke i koje su potpuno sukladne unutarnjim zakonima koji se primjenjuju.

Članak 4.

Nacionalni tretman i Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka Ugovorna stranka odobrit će na svom teritoriju, investicijama izvršenim od strane investitora druge Ugovorne stranke tretman koji nije manje povoljan od onog koji odobrava investicijama izvršenim od strane svojih vlastitih investitora ili od strane investitora bilo koje treće države, ovisno od toga koji je povoljniji za odnosnog investitora.
2. Svaka Ugovorna stranka odobrit će, na svom teritoriju, investitorima druge Ugovorne stranke u pogledu njihovog upravljanja, održavanja, korištenja, uživanja ili raspolaganja njihovih investicija, tretman ne manje povoljan od onog koji odobrava svojim vlastitim investitorima ili investitorima bilo koje treće države, ovisno od toga koji je povoljniji za odnosnog investitora.
3. Tretman odobren prema stavcima 1. i 2. ovog članka neće biti načinjen tako da obvezuje jednu Ugovornu stranku da proširi na investitore druge Ugovorne stranke i njihove investicije pogodnosti bilo kog tretmana, povlastice ili privilegije koje proizilaze iz njezinog članstva ili udruživanja sa bilo kojom postojećom ili budućom carinskom unijom, gospodarskom unijom, monetarnom unijom ili bilo kojom drugom regionalnom gospodarskom integracionom organizacijom.
4. Mjere koje se moraju poduzimati iz razloga javne sigurnosti i reda ili javnog zdravlja neće se smatrati manje povoljnim tretmanom u okviru značenja ovog članka.

Članak 5.

Izvlaštenje

1. Investicije investitora bilo koje Ugovorne stranke na teritoriju druge Ugovorne stranke neće biti nacionalizirane, izvlaštene ili podvrgnute mjerama koje imaju učinak jednakovrijedan nacionalizaciji ili izvlaštenju (u daljem tekstu "izvlaštenje"), izuzev u javnom interesu, sukladno propisanom zakonskom

postupku, na nediskriminatorskom temelju i uz neodložno, adekvatno i efektno kompenziranje.

2. Takvo kompenziranje bit će jednako tržišnoj vrijednosti izvlaštene investicije neposredno prije izvlaštenja ili prije nego predstojeće izvlaštenje bude javno objavljeno, ovisno od toga što je ranije (u daljem tekstu: datum procjene).
3. Takva tržišna vrijednost bit će obračunata u slobodno konvertibilnoj valuti po tržišnom tečaju koji se primjenjuje za tu valutu na datum procjene. Kompenziranje će uključivati kamatu po komercijalnoj stopi uspostavljenoj na tržišnom temelju za valutu u kojoj se vrši procjena od datuma izvlaštenja do datuma plaćanja. Kompenziranje će biti plaćeno bez odlaganja, efektivno ostvarivo i slobodno prenosivo.
4. Pogođeni investitor imat će, prema zakonu Ugovorne stranke koja vrši izvlaštenje, pravo na žurnu reviziju njegovog slučaja od strane pravnih vlasti ili drugih nadležnih vlasti te Ugovorne stranke, uključujući i vrijednost njegovih investicija i isplaćenih kompenziranja, sukladno načelima uspostavljenim u ovom članku.
5. Gdje jedna Ugovorna stranka iz vlasti sredstva kompanije koja je utemeljena ili konstituirana prema zakonu koji važi na bilo kojem dijelu njezinog vlastitog teritorija, i u kojoj investitori druge Ugovorne stranke posjeduju dionice, ona će osigurati da se odredbe ovog članka primjenjuju tako da jamče neodložno, adekvatno i efektivno kompenziranje u odnosu na njihove investicije, onim investitorima druge Ugovorne stranke koji su vlasnici tih dionica.

Članak 6.

Kompenziranje za gubitke

1. Investitorima jedne Ugovorne stranke čije investicije na teritoriju druge Ugovorne stranke trpe gubitke usljed rata ili drugog oružanog sukoba, državnog izvanrednog stanja, revolucije, ustanka, građanskih nemira ili bilo kog drugog sličnog događaja, od strane druge Ugovorne stranke bit će u pogledu restitucije, obeštećenja, kompenziranja ili drugog rješenja, odobren tretman ne manje povoljan od onog koji ta druga Ugovorna stranka odobrava svojim vlastitim investitorima ili investitorima bilo koje treće države, ovisno od toga koji je povoljniji za odnosne investitore. Plaćanja koja iz toga proizilaze bit će slobodno prenosiva.
2. Unatoč stavku 1., investitoru jedne Ugovorne stranke, koji u bilo kojoj situaciji navedenoj u tom stavku, trpi gubitak na teritoriju druge Ugovorne stranke, koji je posljedica:
 - a) rekvizicije njezinih investicija ili dijela investicija od strane snaga ili vlasti druge Stranke; ili

- b) uništenja njezinih investicija ili dijela investicija od strane snaga ili vlasti druge Stranke, što nije bilo neophodno shodno situaciji,

bit će odobrena od strane druge Ugovorne stranke restitucija ili kompenziranje koja će biti u oba slučaja neodložna, adekvatna i efektivna. Plaćanja koja iz toga proizilaze bit će učinjena bez odlaganja i bit će slobodno prenosiva.

Članak 7. Transferi

1. Svaka Ugovorna stranka će investitorima druge Ugovorne stranke jamčiti slobodan transfer svih plaćanja koja se odnose na njihove investicije. Takav transfer uključivat će osobito, mada ne isključivo:
 - a) početni kapital i dodatne iznose za održavanje i povećanje investicija;
 - b) prihode od investicija, kako je definirano u Članku 1.;
 - c) fondove u otplati zajmova koji se odnose na investiciju;
 - d) kompenziranja predviđena prema Člancima 5. i 6.;
 - e) prihode od potpune ili djelomične prodaje ili likvidacije investicije;
 - f) zarade i druga primanja osoblja angažiranog iz inozemstva u svezi sa investicijom;
 - g) plaćanja koja proizilaze iz rješavanja sporova.
2. Transferi prema sadašnjem sporazumu vršit će se bez odlaganja u slobodno konvertibilnoj valuti po deviznom tečaju koji se primjenjuje na dan transfera.
3. Ugovorne stranke obvezuju se da takvim transferima odobre tretman ne manje povoljan od tretmana koji je odobren transferima koji potječu od investicija izvršenih od strane investitora bilo koje treće države.

Članak 8. Primjena drugih odredaba

1. Ako zakonodavstvo bilo koje Ugovorne stranke ili obveze koje postoje prema međunarodnom pravu ili koje će se kasnije uspostaviti između Ugovornih stranaka kao dodatak ovom sporazumu, sadrže pravila, bilo opća ili posebna, koja investicijama investitora druge Ugovorne stranke daju tretman povoljniji

od onog koji je predviđen ovim sporazumom, takva pravila će do obujma do kojeg su povoljnija, prevagnuti nad ovim sporazumom.

2. Uvjeti povoljniji od onih u ovom sporazumu, koji su dogovoreni od strane jedne od Ugovornih stranaka sa investitorima druge Ugovorne stranke, neće utjecati na ovaj sporazum.
3. Ništa u ovom sporazumu neće derogirati odredbe uspostavljene međunarodnim sporazumima koji se odnose na prava industrijskog i intelektualnog vlasništva, u kojima je bilo koja od Ugovornih stranaka Stranka u Sporazumu ili to može postati.

Članak 9. Subrogacija

Ako jedna Ugovorna stranka ili njezina naznačena agencija vrši plaćanja na temelju obeštećenja, jamstva ili ugovora o osiguranju protiv nekomercijalnih rizika koje je dala u odnosu na investiciju izvršenu od strane bilo kojeg njezinog investitora na teritoriju druge Ugovorne stranke, druga Ugovorna stranka će priznati prijenos bilo kojeg prava ili potraživanja takvog investitora prvoj Ugovornoj stranci ili njezinoj naznačenoj agenciji i pravo prve Ugovorne stranke ili njezine naznačene agencije da vrši, na temelju subrogacije, bilo koje takvo pravo i potraživanja u istom obujmu kao njezin titular predhodnik. Ova će subrogacija omogućiti prethodnoj Ugovornoj stranci ili njezinoj naznačenoj agenciji da bude izravni korisnik bilo kakvih plaćanja za obeštećenje ili drugih kompenziranja na koje bi investitor mogao biti ovlašten.

Članak 10. Rješavanje sporova između Ugovornih stranaka

1. Bilo koji spor između Ugovornih stranaka koji se odnosi na tumačenje ili primjenu ovog sporazuma bit će riješen, što je prije moguće, putem diplomatskih kanala.
2. Ako to nije moguće riješiti na ovaj način u roku šest mjeseci od početka pregovora, spor će se podnijeti arbitražnom tribunalu, po zahtjevu jedne od dvije Ugovorne stranke.
3. Takav Arbitražni tribunal bit će konstituiran za svaki pojedini slučaj na slijedeći način: U roku od dva mjeseca od datuma primitka zahtjeva za arbitražu, svaka Ugovorna stranka imenovat će jednog člana tribunala. Ta dva člana zatim će izabrati državljanina treće države kao Predsjedatelja tribunala. Predsjedatelj će biti imenovan u roku od dva mjeseca od datuma naimenovanja druga dva člana.

4. Ako tijekom razdoblja određenih u stavku 3. ovog članka nisu izvršena potrebna naimenovanja, bilo koja od Ugovornih stranaka može, u odsustvu bilo kakvog drugog dogovora, pozvati Predsjednika Međunarodnog suda pravde da izvrši potrebna naimenovanja. Ako je Predsjednik državljanin bilo koje od Ugovornih stranaka ili je na neki drugi način spriječen obaviti navedenu funkciju, Potpredsjednik će biti pozvan da izvrši potrebna naimenovanja. Ako je Potpredsjednik državljanin bilo koje od Ugovornih stranaka ili je također spriječen obaviti navedenu funkciju, bit će pozvan član Međunarodnog suda pravde, koji je slijedeći po rangu, koji nije državljanin ni jedne od Ugovornih stranaka da obavi potrebna naimenovanja.
5. Arbitražni tribunal donijet će odluku poštujući zakon, odredbe sadržane u ovom sporazumu ili drugim sporazumima koji su na snazi između Ugovornih stranaka, kao i općeprihvaćena načela međunarodnog prava.
6. Ukoliko Ugovorne stranke drugačije ne odluče, arbitražni tribunal će odrediti svoj vlastiti postupak.
7. Arbitražni tribunal donijet će svoju odluku većinom glasova i ta odluka bit će konačna i obvezujuća za obje Ugovorne stranke.
8. Svaka Ugovorna stranka će snositi troškove svog vlastitog arbitra i one koji su vezani za predstavljanje u arbitražnoj proceduri. Druge troškove, uključujući one Predsjedatelja, snositi će u jednakim dijelovima obje Ugovorne stranke.

Članak 11.

Sporovi između jedne Ugovorne stranke i investitora druge Ugovorne stranke

1. Sporovi koji mogu nastati između jedne od Ugovornih stranaka i investitora druge Ugovorne stranke koji se odnose na investiciju u smislu ovog sporazuma, notificiraju se pisanim putem od strane investitora prethodne Ugovorne stranke, uključujući detaljne informacije. Odnosne Stranke nastojat će, riješiti spor što je prije moguće, na prijateljski način.
2. Ako ovi sporovi ne mogu biti riješeni na prijateljski način u roku šest mjeseci od datuma pisane notifikacije navedene u stavku 1., spor se po izboru investitora može podnijeti:
 - nadležnom sudu Ugovorne stranke na čijem teritoriju je investicija izvršena; ili
 - ad hoc arbitražnom tribunalu utvrđenom prema Arbitražnim pravilima Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovinsko pravo; ili

- Međunarodnom centru za rješavanje investicionih sporova (ICSID) utvrđenom Konvencijom o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država", otvorenoj za potpis u Washington-u 18. ožujka 1965.
3. Niti jedna Ugovorna stranka neće nastaviti putem diplomatskih kanala bilo koji spor koji se odnosi na Centar, osim ako:
 - a) Generalni tajnik Centra, ili komisija za posredovanje ili arbitražni tribunal kojeg je Centar konstituirao, odluči da spor nije pod jurisdikcijom Centra; ili
 - b) druga Ugovorna stranka bude propustila da se povinuje ili da izpoštuje bilo koju odluku donesenu od strane arbitražnog tribunala.
 4. Arbitražna odluka zasnivat će se na:
 - odredbama ovog sporazuma;
 - pravilima i općeprihvaćenim načelima međunarodnog prava; i
 - državnim zakonima Ugovorne stranke na čijem teritoriju je investicija izvršena uključujući pravila koja se odnose na sukobe zakona.
 5. Jedna Ugovorna stranka neće iznositi kao obranu da je oštećenje ili drugu kompenzaciju za svu ili dio navodnih šteta primila ili će primiti od investitora na temelju jamstva ili ugovora o osiguranju.
 6. Arbitražne odluke bit će konačne i obvezujuće za stranke u sporu. Svaka Ugovorna stranka obvezuje se da će izvršiti odluke sukladno svojim državnim zakonom.

Članak 12. **Obujam primjene**

1. Ovaj sporazum će se primjenjivati na investicije izvršene prije ili poslije njegova stupanja na snagu, od strane investitora bilo koje Ugovorne stranke na teritoriju druge Ugovorne stranke. Međutim, ovaj sporazum se neće primjenjivati na događaje ili sporove koji su nastali prije njegova stupanja na snagu.
2. Tretman dodijeljen prema ovom sporazumu neće se primjenjivati na porezna pitanja.

Članak 13.

Stupanje na snagu, trajanje i prestanak

1. Ovaj sporazum stupit će na snagu na datum na koji su Ugovorne stranke izvijestile jedna drugu da su njihove odnosne ustavne formalnosti za stupanje na snagu međunarodnih sporazuma ispunjene. Ostatak će na snazi u početnom razdoblju od deset godina i bit će prešutno produžen za naredno razdoblje od dvije godine.
2. Bilo koja Ugovorna stranka može, otkazati ovaj sporazum, davanjem unaprijed pisane obavijesti, šest mjeseci prije datuma njegova isteka.
3. U odnosu na investicije izvršene prije datuma prestanka ovog sporazuma, odredbe svih drugih članaka ovog sporazuma ostatak će na snazi za daljnje razdoblje od deset godina od datuma prestanka važenja.
4. Ovaj sporazum može biti izmijenjen pisanim dogovorom između Ugovornih stranaka. Bilo koja izmjena stupit će na snagu po istoj proceduri koja se zahtijeva za stupanje na snagu ovog sporazuma.
5. Ovaj sporazum primjenjivat će se bez obzira na to da li između Ugovornih stranaka postoje diplomatski ili konzularni odnosi.

U POTVRDU OVOGA, ovlaštene predstavnici, potpisali su ovaj sporazum.

NAČINJENO u duplikatu, u Madridu, 25. travnja 2002. godine, na španjolskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom i engleskom jeziku, svi tekstovi su jednako vjerodostojni. U slučaju bilo kakvih neslaganja u tumačenju, engleski tekst bit će mjerodavan.

Za
Španjolsku

Josep Piqué i Camps,
ministar inozemnih poslova

Za
Bosnu i Hercegovinu

Zlatko Lagumdžija,
ministar inozemnih poslova

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT ON THE PROMOTION AND THE RECIPROCAL PROTECTION OF INVESTMENTS BETWEEN SPAIN AND BOSNIA AND HERZEGOVINA

Spain and Bosnia and Herzegovina, hereinafter referred to as "the Contracting Parties",
Desiring to intensify their economic cooperation for the mutual benefit of both countries,

Intending to create favourable conditions for investments made by investors of each Contracting Party in the territory of the other Contracting Party,

and

Recognizing that the promotion and protection of investments under this Agreement will stimulate initiatives in this field,

Have agreed as follows:

Article I. Definitions

For the purposes of this Agreement,

1. The term "investor" means any national or any company of either Contracting Party who makes investments in the territory of the other Contracting Party:

a) In respect of Spain:

(i) the term "national" means physical persons who, according to the law of Spain, are considered to be its nationals;

(ii) the term "company" means legal persons established in accordance with the laws in force in Spain, which have their registered seat, central management or main place of business on the territory of Spain.

b) In respect of Bosnia and Herzegovina:

(i) the term "national" means physical persons deriving their status as Bosnia and Herzegovina nationals from the law in force in Bosnia and Herzegovina if they have permanent residence or main place of business in Bosnia and Herzegovina;

(ii) the term "company" means legal persons established in accordance with the laws in force in Bosnia and Herzegovina, which have their registered seat, central management or main place of business on the territory of Bosnia and Herzegovina.

2. The term "investment" means every kind of asset and in particular, although not exclusively, the following:

a) movable and immovable property and any other property rights such as mortgages, liens, pledges and similar rights;

b) a company or business enterprise or shares in and stocks and debentures of a company or any other form of participation in a company or business enterprise;

c) claims to money or to any performance under contract having economic value and associated with an investment;

d) industrial and intellectual property rights, technical processes, know-how and goodwill;

e) rights to undertake economic and commercial activities conferred by law or by virtue of a contract, including concessions to search for, cultivate, extract or exploit natural resources. Investments made in the territory of one Contracting Party by any legal entity of that same Contracting Party but actually owned or controlled by investors of the other Contracting Party shall likewise be considered as investments of investors of the latter Contracting Party if they have been made in accordance with the laws and regulations of the former Contracting Party.

Any change in the form in which assets are invested or reinvested does not affect their character as investments provided that such a change has been made in accordance with the laws and regulations of the host Contracting Party.

3. The term "returns" means the amounts yielded by an investment and includes, in particular although not exclusively, profit, dividends, interest, capital gains, royalties, fees and other compensations.

4. The term "territory" designates the land territory, internal waters, territorial sea and air space above of each of the Contracting Parties, as well as the exclusive economic zone and the continental shelf that extend outside the limits of the territorial sea of each of the Contracting Parties over which they have or may have jurisdiction and/or sovereign rights pursuant to international law.

Article 2. Promotion and Admission

1. Each Contracting Party shall in its territory promote, as far as possible, investments of investors of the other Contracting Party. Each Contracting Party shall admit such investments in accordance with its laws and regulations.

2. When a Contracting Party shall have admitted an investment in its territory, it shall, in accordance with its laws and regulations, grant the necessary permits in connection with such an investment and with the carrying out of licensing agreements and contracts for technical, commercial or administrative assistance. Each Contracting Party shall, whenever needed, endeavour to issue the necessary authorizations concerning the activities of consultants and other qualified persons, regardless of their nationality.

Article 3. Protection

1. Investments made by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall at all times be accorded fair and equitable treatment and shall enjoy full protection and security. In no case shall a Contracting Party accord to such investments treatment less favourable than that required by international law.

2. Neither Contracting Party shall in any way impair by unreasonable or discriminatory measures the management, maintenance, use, enjoyment or disposal of such investments. Each Contracting Party shall observe any obligation it may have entered into in

writing with regard to investments of investors of the other Contracting Party and which is clearly according to the internal applicable law.

Article 4. National Treatment and Most Favoured Nation Treatment

1. Each Contracting Party shall accord, in its territory, to investments made by investors of the other Contracting Party treatment no less favourable than that which it accords to the investments made by its own investors or by investors of any third State whichever is more favourable to the investor concerned.

2. Each Contracting Party shall accord, in its territory, to investors of the other Contracting Party, as regards their management, maintenance, use, enjoyment or disposal of their investment, treatment no less favourable than that which it accords to its own investors or to investors of any third State whichever is more favourable to the investor concerned.

3. The treatment granted under paragraphs 1 and 2 of this Article shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors of the other Contracting Party and their investments the benefit of any treatment, preference or privilege resulting from its membership of or association with any existing or future customs union, economic union, monetary union or any other regional economic integration organisation.

4. Measures that have to be taken for reasons of public security and order or public health shall not be deemed treatment less favourable within the meaning of this Article.

Article 5. Expropriation

1. Investments of investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be nationalized, expropriated or subjected to measures having equivalent effect to nationalization or expropriation (hereinafter referred to as "expropriation") except for public interest, in accordance with due process of law, on a non discriminatory basis and against the payment of prompt, adequate and effective compensation.

2. Such compensation shall amount to the fair market value of the expropriated investment immediately before the expropriation or impending expropriation became publicly known, whichever is the earlier (hereinafter referred to as the "valuation date").

3. Such market value shall be calculated in a freely convertible currency at the market rate of exchange prevailing for that currency on the valuation date. Compensation shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency of valuation from the date of expropriation until the date of payment. Compensation shall be paid without delay, be effectively realizable and freely transferable.

4. The investor affected shall have the right, under the law of the Contracting Party making the expropriation, to prompt review, by a judicial authority or other competent and independent authority of that Contracting Party, of its case, including the valuation of its investment and the payment of compensation, in accordance with the principles set out in this Article.

5. Where a Contracting Party expropriates the assets of a company which is incorporated or constituted under the law in force in any part of its own territory, and in which investors of the other Contracting Party own shares, it shall ensure that the provisions of this

Article are applied so as to guarantee prompt, adequate and effective compensation in respect of their investment to such investors of the other Contracting Party who are owners of those shares.

Article 6. Compensation for Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or to other armed conflict, state of national emergency, revolution, insurrection, civil disturbance or any other similar event, shall be accorded by the latter Contracting Party, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, treatment no less favourable than that which the latter Contracting Party accords to its own investors or to investors of any third State whichever is more favourable to the investor concerned. Resulting payments shall be freely transferable.

2. Notwithstanding paragraph 1, an investor of one Contracting Party who, in any of the situations referred to in that paragraph, suffers a loss in the territory of the other Contracting Party resulting from:

a) requisitioning of its investment or part thereof by the latter's forces or authorities;
or

b) destruction of its investment or part thereof by the latter's forces or authorities, which was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded by the latter Contracting Party restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective. Resulting payments shall be made without delay and be freely transferable.

Article 7. Transfers

1. Each Contracting Party shall guarantee to investors of the other Contracting Party the free transfer of all payments relating to their investments. Such transfers shall include, in particular, though not exclusively:

- a) the initial capital and additional amounts to maintain or increase the investment;
- b) investment returns, as defined in Article 1;
- c) funds in repayment of loans related to an investment;
- d) compensations provided for under Articles 5 and 6;
- e) proceeds from the total or partial sale or liquidation of an investment;
- f) earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad in connection with an investment;
- g) payments arising out of the settlement of a dispute.

2. Transfers under the present Agreement shall be made without delay in a freely convertible currency at the market rate of exchange prevailing on the date of transfer.

3. The Contracting Parties undertake to accord to such transfers a treatment no less favourable than that accorded to transfers originating from investments made by investors of any third State.

Article 8. Application of Other Provisions

1. If the legislation of either Contracting Party or obligations under international law existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to this Agreement contain a regulation, whether general or specific, entitling investments by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than that provided for by this Agreement, such regulation shall, to the extent that it is more favourable, prevail over this Agreement.

2. More favourable terms than those of this Agreement which have been agreed to by one of the Contracting Parties with investors of the other Contracting Party shall not be affected by this Agreement.

3. Nothing in this Agreement shall derogate from the provisions established by international Agreements relating to the industrial and intellectual property rights to which either of the Contracting Parties is or may become a party.

Article 9. Subrogation

If one Contracting Party or its designated Agency makes a payment under an indemnity, guarantee or contract of insurance against non commercial risks given in respect of an investment made by any of its investors in the territory of the other Contracting Party, the latter Contracting Party shall recognize the assignment of any right or claim of such investor to the former Contracting Party or its designated Agency and the right of the former Contracting Party or its designated Agency to exercise, by virtue of subrogation, any such right and claim to the same extent as its predecessor in title. This subrogation will make it possible for the former Contracting Party or its designated Agency to be the direct beneficiary of any payment for indemnification or other compensation to which the investor could be entitled.

Article 10. Settlement of Disputes Between the Contracting Parties

1. Any dispute between the Contracting Parties relative to the interpretation or application of this Agreement shall as far as possible be settled through diplomatic channels.

2. If it were not possible to settle the dispute in this way within six months from the start of the negotiations, it shall be submitted, at the request of either of the two Contracting Parties, to an arbitral tribunal.

3. Such an arbitral tribunal shall be constituted for each individual case in the following way: Within the two months from the date of receipt of the request for arbitration, each Contracting Party shall appoint one member of the tribunal. Those two members shall then select a national of a third State as Chairman of the tribunal. The Chairman shall be appointed within the two months from the date of appointment of the other two members.

4. If within the periods specified in paragraph 3 of this Article the necessary appointments have not been made, either Contracting Party may, in the absence of any other agreement, invite the President of the International Court of Justice to make the necessary appointments. If the President is a national of either Contracting Party or if he is otherwise

prevented from discharging the said function, the Vice President shall be invited to make the necessary appointments. If the Vice President is a national of either Contracting Party or if he too is prevented from discharging the said function, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party shall be invited to make the necessary appointments.

5. The arbitral tribunal shall issue its decision on the basis of respect for the law, the provisions contained in this Agreement or in other agreements in force between the Contracting Parties, as well as the generally accepted principles of international law.

6. Unless the Contracting Parties decide otherwise, the arbitral tribunal shall lay down its own procedure.

7. The arbitral tribunal shall reach its decision by a majority of votes and that decision shall be final and binding on both Contracting Parties.

8. Each Contracting Party shall bear the expenses of its own arbitrator and those connected with representing it in the arbitration proceedings. The other expenses, including those of the Chairman, shall be borne in equal parts by the two Contracting Parties.

Article 11. Disputes Between One Contracting Party and Investors of the Other Contracting Party

1. Disputes that may arise between one of the Contracting Parties and an investor of the other Contracting Party with regard to an investment in the sense of the present Agreement, shall be notified in writing, including a detailed information, by the investor to the former Contracting Party. As far as possible, the parties concerned shall endeavour to settle these disputes amicably.

2. If these disputes cannot be settled amicably within six months from the date of the written notification mentioned in paragraph 1, the dispute may be submitted, at the choice of the investor, to:

the competent court of the Contracting Party in whose territory the investment was made; or

an ad hoc tribunal of arbitration established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law; or

the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID) set up by the "Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States", opened for signature at Washington on 18th March 1965.

3. Neither Contracting Party shall pursue through the diplomatic channels any dispute referred to the Centre unless:

a) The Secretary General of the Centre, or a conciliation commission or an arbitral tribunal constituted by the Centre, decides that the dispute is not within the jurisdiction of the Centre; or

b) The other Contracting Party should fail to abide by or to comply with any award rendered by an arbitral tribunal.

4. The arbitration shall be based on:

the provisions of this Agreement;

the rules and the universally accepted principles of international law; and

the national law of the Contracting Party in whose territory the investment was made, including the rules relative to conflicts of law.

5. A Contracting Party shall not assert as a defence that indemnification or other compensation for all or part of the alleged damages has been received or will be received by the investor pursuant to a guarantee or insurance contract.

6. The arbitration decisions shall be final and binding on the parties in the dispute. Each Contracting Party undertakes to execute the decisions in accordance with its national law.

Article 12 Scope of Application

1. This Agreement shall be applicable to investments made before or after its entry into force by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party. However, this Agreement shall not apply to events or disputes that have arisen before its entry into force.

2. The treatment granted under this Agreement shall not apply to tax matters.

Article 13 Entry into Force. Duration and Termination

1. This Agreement shall enter into force on the date on which the Contracting Parties shall have notified each other that their respective constitutional formalities required for the entry into force of international agreements have been completed. It shall remain in force for an initial period of ten years and, by tacit renewal, for consecutive periods of two years.

2. Either Contracting Party may terminate this Agreement by prior notification in writing, six months before the date of its expiration.

3. With respect to investments made prior to the date of termination of this Agreement, the provisions of all of the other Articles of this Agreement shall thereafter continue to be effective for a further period of ten years from such date of termination.

4. This Agreement may be amended by written agreement between the Contracting Parties. Any amendment shall enter into force under the same procedure required for entering in force of the present Agreement.

5. This Agreement shall be applied irrespective of whether or not the Contracting Parties have diplomatic or consular relations.

In witness whereof, the respective plenipotentiaries have signed this Agreement.

Done in duplicate in Spanish, Bosnian, Croatian, Serbian and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail, in Madrid, on the 25th day of April, 2002.

For Spain:

JOSEP PIQUÉ I CAMPS
Minister of Foreign Affairs

For Bosnia and Herzegovina:

ZLATKO LAGUMDZIJA
Minister of Foreign Affairs

**СПОРАЗУМ
О УНАПРЕЂЕЊУ И РЕЦИПРОЧНОЈ ЗАШТИТИ ИНВЕСТИЦИЈА
ИЗМЕЂУ
ШПАНИЈЕ
И
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Шпанија и Босна и Херцеговина, у даљем тексту: "Уговорне стране",

У жељи да интензивирају њихову економску сарадњу на обострану корист обје државе,

Са намјером да стварају повољне услове за инвестиције учињене од стране сваке Уговорне стране на територији друге Уговорне стране,

и

Увиђајући да ће унапређење и заштита инвестиција по овом споразуму стимулисати иницијативе у овој области,

Споразумјеле су се како слједи:

**Члан 1.
Дефиниције**

У сврхе овог споразума,

1. Израз “инвеститор” означава сваког држављанина или сваку компанију било које Уговорне стране која чини инвестиције на територији друге Уговорне стране:
 - a) У односу на Шпанију:
 - (i) израз “држављанин” означава физичко лице које се, према закону Шпаније сматра њеним држављанином;
 - (ii) израз “компанија” означава правна лица конституисана у складу са законима на снази у Шпанији, чије се регистровано сједиште, централна управа или главно мјесто пословања налази на територији Шпаније.
 - b) У односу на Босну и Херцеговину:
 - (i) израз “држављанин” означава физичка лица чији статус држављана Босне и Херцеговине произилази из закона на снази у Босни и Херцеговини ако имају пребивалиште или главно мјесто пословања у Босни и Херцеговини;
 - (ii) израз “компанија” означава правна лица основана у складу са законима на снази у Босни и Херцеговини, чије се регистровано сједиште, централна управа или главно мјесто пословања налази на територији Босне и Херцеговине.
2. Израз “инвестиција” означава сваку врсту средстава и посебно, мада не искључиво, следеће:
 - a) покретну и непокретну имовину као и било која друга имовинска права као што су хипотеке, ретенциона права, јемства и слична права;
 - b) компанију или пословно предузеће или учешћа у њима и дионице и обвезнице компаније или било који други облик учешћа у компанији или пословном предузећу;
 - c) потраживања новца или било којег другог извршења, које према уговору има економску вриједност и повезано је са инвестицијом;

- d) права индустријске и интелектуалне својине, технички процеси, know-how и добар углед;
- e) права да предузима економске и комерцијалне активности додјелене законом или по основу уговора, укључујући концесије за истраживање, узгајање, екстракцију или експлоатацију природних ресурса.

Инвестиције извршене на територији једне Уговорне стране од стране било којег правног субјекта те исте Уговорне стране, али су стварно власништво или су контролисане од стране инвеститора друге Уговорне стране, ће се такође, сматрати инвестицијама инвеститора друге Уговорне стране, ако су извршене у складу са законима и прописима прве Уговорне стране.

Било која промјена облика у којем су средства инвестирана или реинвестирана не утиче на њихов карактер као инвестиција, под условом да је таква промјена учињена у складу са законима и прописима Уговорне стране домаћина.

- 3. Израз “приходи” означава износе добијене од инвестиција и укључује, посебно, мада не искључиво, профит, дивиденде, камате, добити од капитала, хонораре, накнаде и друге компензације.
- 4. Израз “територија” означава копнену територију, унутрашње воде, територијално море и ваздушни простор изнад сваке од Уговорних страна, као и ексклузивну економску зону и континентални појас који се протеже изван граница територијалног мора сваке Уговорне стране преко које оне имају или могу имати надлежност и/или суверена права у складу са међународним законом.

Члан 2.

Унапређење и допуштање

- 1. Свака Уговорна страна ће на својој територији унапређивати, што је више могуће, инвестиције инвеститора друге Уговорне стране. Свака Уговорна страна ће допустити такве инвестиције у складу са њеним законима и прописима.
- 2. Када једна Уговорна страна допусти неку инвестицију на својој територији, она ће, у складу са својим законима и прописима, додјелити потребне дозволе у вези са том инвестицијом и провођењем лиценцих споразума и уговора за техничку, комерцијалну или административну помоћ. Свака Уговорна страна ће, кад год је потребно настојати да изда потребна овлашћења која се односе на активности консултаната и других квалификованих особа, без обзира на њихово држављанство.

**Члан 3.
Заштита**

1. Инвестицијама учињеним од стране инвеститора једне Уговорне стране на територији друге Уговорне стране биће у свако доба одобрен поштен и правичан третман и уживаће пуњу заштиту и безбједност. Ни у ком случају Уговорна страна неће таквим инвестицијама одобрити третман који је мање повољан од оног који се захтијева по међународном праву.
2. Ниједна Уговорна страна неће ни на који начин, неразумним или дискриминаторским мјерама угрозити управљање, одржавање, кориштење, уживање или располагање таквим инвестицијама. Свака Уговорна страна ће се придржавати свих обавеза које могу настати у писменој форми у односу на инвестицију инвеститора друге Уговорне стране и које су потпуно у складу са унутрашњим законима који се примјењују.

**Члан 4.
Национални третман и Третман најповлашћеније нације**

1. Свака Уговорна страна одобриће на својој територији, инвестицијама извршеним од стране инвеститора друге Уговорне стране третман који није мање повољан од оног који одобрава инвестицијама извршеним од стране својих властитих инвеститора или од стране инвеститора било које треће државе, зависно од тога који је повољнији за односног инвеститора.
2. Свака Уговорна страна одобриће, на својој територији, инвеститорима друге Уговорне стране у погледу њиховог управљања, одржавања, кориштења, уживања или располагања њихових инвестиција, третман не мање повољан од оног који одобрава својим властитим инвеститорима или инвеститорима било које треће државе, зависно од тога који је повољнији за односног инвеститора.
3. Третман одобрен према ставовима 1. и 2. овог члана неће бити сачињен тако да обавезује једну Уговорну страну да прошири на инвеститоре друге Уговорне стране и њихове инвестиције погодности било ког третмана, повластице или привилегије које произилазе из њеног чланства или удруживања са било којом постојећом или будућом царинском унијом, економском унијом, монетарном унијом или било којом другом регионалном економском интеграционом организацијом.
4. Мјере које се морају предузимати из разлога јавне безбједности и реда или јавног здравства неће се сматрати мање повољним третманом у оквиру значења овог члана.

**Члан 5.
Експропријација**

1. Инвестиције инвеститора било које Уговорне стране на територији друге Уговорне стране неће бити национализоване, експроприсане или подвргнуте мјерама које имају ефекат еквивалентан национализацији или експропријацији (у даљем тексту "експропријација"), изузев у јавном интересу, у складу са прописаним законским поступком, на недискриминаторској основи и уз неодложну, адекватну и ефектну компензацију.
2. Таква компензација биће једнака тржишној вриједности експроприсане инвестиције непосредно прије експропријације или прије него предстојећа експропријација буде јавно објављена, зависно од тога шта је раније (у даљем тексту: датум процјене).
3. Таква тржишна вриједност биће обрачуната у слободно конвертибилној валути по тржишном курсу који се примјењује за ту валуту на датум процјене. Компензација ће укључивати камату по комерцијалној стопи успостављеној на тржишној основи за валуту у којој се врши процјена од датума експропријације до датума плаћања. Компензација ће бити плаћена без одлагања, ефективно остварива и слободно преносива.
4. Погођени инвеститор имаће, према закону Уговорне стране која врши експропријацију, право на хитну ревизију његовог случаја од стране правних власти или других надлежних власти те Уговорне стране, укључујући и вриједност његових инвестиција и исплаћених компензација, у складу са принципима успостављеним у овом члану.
5. Гдје једна Уговорна страна експроприше средства компаније која је основана или конституисана према закону који важи на било којем дијелу њене властите територије, и у којој инвеститори друге Уговорне стране посједују дионице, она ће обезбједити да се одредбе овог члана примјењују тако да гарантују неодложну, адекватну и ефективну компензацију у односу на њихове инвестиције, оним инвеститорима друге Уговорне стране који су власници тих дионица.

**Члан 6.
Компензација за губитке**

1. Инвеститорима једне Уговорне стране чије инвестиције на територији друге Уговорне стране трпе губитке услед рата или другог оружаног сукоба, државног ванредног стања, револуције, устанка, грађанских немра или било ког другог сличног догађаја, од стране друге Уговорне стране биће у погледу реституције, обештећења, компензације или другог рјешења, одобрен третман не мање повољан од оног који та друга

Уговорна страна одобрава својим властитим инвеститорима или инвеститорима било које треће државе, зависно од тога који је повољнији за односне инвеститоре. Плаћања која из тога произилазе биће слободно преносива.

2. Упркос ставу 1, инвеститору једне Уговорне стране, који у било којој ситуацији наведеној у том ставу, трпи губитак на територији друге Уговорне стране, који је последица:
 - a) реквизиције њених инвестиција или дијела инвестиција од стране снага или власти друге Стране; или
 - b) уништења њених инвестиција или дијела инвестиција од стране снага или власти друге Стране, што није било неопходно сходно ситуацији,

биће одобрена од стране друге Уговорне стране реституција или компензација која ће бити у оба случаја неодложна, адекватна и ефективна. Плаћања која из тога произилазе биће учињена без одлагања и биће слободно преносива.

Члан 7. Трансфери

1. Свака Уговорна страна ће инвеститорима друге Уговорне стране гарантовати слободан трансфер свих плаћања која се односе на њихове инвестиције. Такав трансфер укључиваће посебно, мада не искључиво:
 - a) почетни капитал и додатне износе за одржавање и повећање инвестиција;
 - b) приходе од инвестиција, како је дефинисано у Члану 1.;
 - c) фондове у отплати зајмова који се односе на инвестицију;
 - d) компензације предвиђене према Члановима 5. и 6.;
 - e) приходе од потпуне или дјелимичне продаје или ликвидације инвестиције;
 - f) зараде и друга примања особља ангажованог из иностранства у вези са инвестицијом;
 - g) плаћања која произилазе из рјешавања спорова.

2. Трансфери према садашњем споразуму вршиће се без одлагања у слободно конвертибилној валути по девизном курсу који се примјењује на дан трансфера.
3. Уговорне стране обавезују се да таквим трансферима одобре третман не мање повољан од третмана који је одобрен трансферима који потичу од инвестиција извршених од стране инвеститора било које треће државе.

**Члан 8.
Примјена других одредаба**

1. Ако законодавство било које Уговорне стране или обавезе које постоје према међународном праву или које ће се касније успоставити између Уговорних страна као додатак овом споразуму, садрже правила, било општа или посебна, која инвестицијама инвеститора друге Уговорне стране дају третман повољнији од оног који је предвиђен овим споразумом, таква правила ће до обима до којег су повољнија, превагнути над овим споразумом.
2. Услови повољнији од оних у овом споразуму, који су договорени од стране једне од Уговорних страна са инвеститорима друге Уговорне стране, неће утицати на овај споразум.
3. Ништа у овом споразуму неће дерогирати одредбе успостављене међународним споразумима који се односе на права индустријске и интелектуалне својине, у којим је било која од Уговорних страна у Споразуму или то може постати.

**Члан 9.
Суброгација**

Ако једна Уговорна страна или њена назначена агенција врши плаћања по основу обештећења, гаранције или уговора о обезбјеђењу против некомерцијалних ризика које је дала у односу на инвестицију извшену од стране било којег њеног инвеститора на територији друге Уговорне стране, друга Уговорна страна признати ће преиос било којег права или потраживања таквог инвеститора првој Уговорној страни или њеној назначеној агенцији и право прве Уговорне стране или њене назначене агенције да врши, на основу суброгације, било које такво право и потраживања у истом обиму као њен титулар предходник. Ова ће суброгација омогућити претходној Уговорној страни или њеној назначеној агенцији да буде директни корисник било каквих плаћања за обештећење или других компензација на које би инвеститор могао бити овлаштен.

Члан 10.

Рјешавање спорова између Уговорних страна

1. Било који спор између Уговорних страна који се односи на тумачење или примјену овог споразума биће ријешен, што је прије могуће, путем дипломатских канала.
2. Ако то није могуће ријешити на овај начин у року шест мјесеци од почетка преговора, спор ће се подијети арбитражном трибуналу, по захтјеву једне од двије Уговорне стране.
3. Такав Арбитражни трибунал биће конституисан за сваки поједини случај на следећи начин: У року од два мјесеца од датума пријема захтјева за арбитражу, свака Уговорна страна именоваше једног члана трибунала. Та два члана затим ће изабрати држављанина треће државе као Предсједавајућег трибунала. Предсједавајући ће бити именован у року од два мјесеца од датума именовања друга два члана.
4. Ако у току периода одређених у ставу 3. овог члана нису извршена потребна именоваша, било која од Уговорних страна може, у одсуству било каквог другог договора, позвати Предсједника Међународног суда правде да изврши потребна именоваша. Ако је Предсједник држављанин било које од Уговорних страна или је на неки други начин спријечен да обави наведену функцију, Потпредсједник ће бити позван да изврши потребна именоваша. Ако је Потпредсједник држављанин било које од Уговорних страна или је такође спријечен да обави наведену функцију, биће позван члан Међународног суда правде, који је слиједећи по рангу, који није држављанин ни једне од Уговорних страна да обави потребна именоваша.
5. Арбитражни трибунал донијеше одлуку поштујући закон, одредбе садржане у овом споразуму или другим споразумима који су на снази између Уговорних страна, као и општеприхваћене принципе међународног права.
6. Уколико Уговорне стране другачије не одлуче, арбитражни трибунал ће одредити свој властити поступак.
7. Арбитражни трибунал донијеше своју одлуку већином гласова и та одлука биће коначна и обавезујућа за обе Уговорне стране.
8. Свака Уговорна страна ће сносити трошкове свог властитог арбитра и оне који су везани за представљање у арбитражној процедури. Друге трошкове, укључујући оне Предсједавајућег, сносиће у једнаким дијеловима обе Уговорне стране.

Члан 11.
Спорови између једне Уговорне стране и
инвеститора друге Уговорне стране

1. Спорови који могу настати између једне од Уговорних страна и инвеститора друге Уговорне стране који се односе на инвестицију у смислу овог споразума, нотифицирају се писменим путем од стране инвеститора претходне Уговорне стране, укључујући детаљне информације. Односне Стране настојаће, ријешити спор што је прије могуће, на пријатељски начин.
2. Ако ови спорови не могу бити ријешени на пријатељски начин у року шест мјесеци од датума писмене нотификације наведеног у ставу 1, спор се по избору инвеститора може поднјети:
 - надлежном суду Уговорне стране на чијој територији је инвестиција извршена; или
 - *ad hoc* арбитражном трибуналу установљеном према Арбитражним правилима Комисије Уједињених нација за међународно трговинско право; или
 - Међународном центру за рјешавање инвестиционих спорова (ICSID) установљеном Конвенцијом о рјешавању инвестиционих спорова између држава и држављана других држава", отвореној за потпис у Вашингтону 18. марта 1965.
3. Ниједна Уговорна страна неће наставити путем дипломатских канала било који спор који се односи на Центар, осим ако:
 - a) Генерални секретар Центра, или комисија за посредовање или арбитражни трибунал којег је Центар конституисао, одлучи да спор није под јурисдикцијом Центра; или
 - b) друга Уговорна страна буде пропустила да се повинује или да испоштује било коју одлуку донесену од стране арбитражног трибунала.
4. Арбитражна одлука засниваће се на:
 - одредбама овог споразума;
 - правилима и општеприхваћеним принципима међународног права; и

- државним законима Уговорне стране на чијој територији је инвестиција извршена укључујући правила која се односе на сукобе закона.
- 5. Једна Уговорна страна неће износити као одбрану да је обештећење или другу компензацију за сву или дјелом наводних штета примила или ће примити од инвеститора по основу гаранције или уговора о осигурању.
- 6. Арбитражне одлуке биће коначне и обавезујуће за стране у спору. Свака Уговорна страна обавезује се да ће извршити одлуке у складу са њеним државним законом.

Члан 12.
Обим примјене

1. Овај споразум ће се примјењивати на инвестиције извршене прије или послје његовог ступања на снагу, од стране инвеститора било које од Уговорне стране на територији друге Уговорне стране. Међутим, овај споразум се неће примјењивати на догађаје или спорове који су настали првје његовог ступања на снагу.
2. Третман додијељен према овом споразуму неће се примјењивати на пореска питања.

Члан 13.
Ступање на снагу, трајање и престанак

1. Овај споразум ступиће на снагу на датум на који су Уговорне стране обавијестиле једна другу да су њихове односне уставне формалности за ступање на снагу међународних споразума испуњене. Остаће на снази у почетном периоду од десет година и биће прећутно продужен за наредни период од двије године.
2. Било која Уговорна страна може, отказати овај споразум, давањем унапријед писменог обавјештења, шест мјесеци прије датума његовог истека.
3. У односу на инвестиције извршене прије датума престанка овог споразума, одредбе свих других чланова овог споразума остаће на снази за даљњи период од десет година од датума престанка важења.
4. Овај споразум може бити измијењен писменим договором између Уговорних страна. Било која измјена ступиће на снагу по истој процедури која се захтијева за ступање на снагу овог споразума.

5. Овај споразум примјењиваће се без обзира на то да ли између Уговорних страна постоје дипломатски или конзуларни односи.

У ПОТВРДУ ОВОГА, овлаштени представници, потписали су овај споразум.

САЧИЊЕНО у дупликату, у Мадриду, 25. априла 2002. године, на шпанском, босанском/хрватском/српском и енглеском језику, сви текстови су једнако аутентични. У случају било каквих неслагања у тумачењу, енглески текст биће мјеродаван.

**За
Шпанију**

**За
Босну и Херцеговину**

**Josep Riqué i Camps,
министар иностраних послова**

**Златко Лагумиџа,
министар иностраних послова**

[SPANISH TEXT — TEXTE ESPAGNOL]

**ACUERDO
PARA LA PROMOCIÓN Y PROTECCIÓN RECÍPROCAS
DE INVERSIONES ENTRE
ESPAÑA
Y
BOSNIA Y HERZEGOVINA**

España y Bosnia y Herzegovina (en adelante "las Partes Contratantes"),

Deseando intensificar su cooperación económica en beneficio recíproco de ambos países,

Proponiéndose crear condiciones favorables para las inversiones realizadas por inversores de cada Parte Contratante en el territorio de la otra Parte Contratante,

y

Reconociendo que la promoción y protección de las inversiones con arreglo al presente Acuerdo estimularán las iniciativas en este campo,

Han convenido en lo siguiente:

**ARTÍCULO 1
DEFINICIONES**

A los efectos del presente Acuerdo:

1. Por "inversor" se entenderá cualquier nacional o cualquier sociedad de una de las Partes Contratantes que realice inversiones en el territorio de la otra Parte Contratante:

a) con respecto a España:

(i) por "nacional" se entenderá toda persona física que, con arreglo al derecho español, sea considerada nacional de España;

(ii) por "sociedad" se entenderá toda persona jurídica constituida de conformidad con las leyes vigentes en España, que tenga su domicilio social, sede central de dirección o su centro principal de actividad en el territorio de España.

b) con respecto a Bosnia y Herzegovina:

(i) por "nacional" se entenderá toda persona física cuya condición de nacional de Bosnia y Herzegovina venga establecida por las leyes vigentes en Bosnia y Herzegovina si tiene su residencia permanente o centro principal de actividad en Bosnia y Herzegovina;

(ii) por "sociedad" se entenderá toda persona jurídica constituida de conformidad con las leyes vigentes en Bosnia y Herzegovina, que tenga su domicilio social, sede central de dirección o su centro principal de actividad en el territorio de Bosnia y Herzegovina.

2. Por "inversión" se entenderá todo tipo de activos y, en particular, aunque no exclusivamente, los siguientes:

a) bienes muebles e inmuebles, así como otros derechos reales, tales como hipotecas, gravámenes, prendas y derechos similares;

b) una sociedad o empresa mercantil o participaciones, acciones y obligaciones de una sociedad o cualquier otra forma de participación en una sociedad o empresa mercantil;

c) el derecho a aportaciones monetarias o a cualquier otro tipo de prestación en virtud de un contrato que tenga un valor económico y estén relacionadas con una inversión;

d) derechos de propiedad intelectual, procesos técnicos, conocimientos técnicos (*know-how*) y fondo de comercio;

e) derechos para realizar actividades económicas y comerciales otorgados por la ley o en virtud de un contrato, incluidas las concesiones para la prospección, cultivo, extracción o explotación de recursos naturales.

Las inversiones realizadas en el territorio de una Parte Contratante por cualquier persona jurídica de la misma Parte Contratante pero poseídas o controladas efectivamente por inversores de la otra Parte Contratante se considerarán también inversiones realizadas por inversores de la segunda Parte Contratante siempre que se hayan efectuado de conformidad con las leyes y reglamentos de la primera Parte Contratante.

Ningún cambio en la forma en que se inviertan o reinviertan los activos afectará a su carácter de inversión siempre que ese cambio se haya realizado de conformidad con las leyes y reglamentos de la Parte Contratante receptora.

3. Por "rentas" se entenderán los importes producidos por una inversión y comprenderán en particular, aunque no exclusivamente, los beneficios, dividendos, intereses, plusvalías, cánones, honorarios y otras compensaciones.

4. Por "territorio" se entenderá el territorio terrestre, las aguas interiores, el mar territorial y el espacio aéreo de cada una de las Partes Contratantes, así como la zona económica exclusiva y la plataforma continental que se extiende fuera del límite del mar territorial de cada una de las Partes Contratantes y sobre la cual éstas tienen o pueden tener jurisdicción y/o derechos soberanos según el derecho internacional.

ARTÍCULO 2 PROMOCIÓN Y ADMISIÓN

1. Cada Parte Contratante promoverá en su territorio, en la medida de lo posible, las inversiones de inversores de la otra Parte Contratante. Cada Parte Contratante admitirá dichas inversiones de conformidad con sus disposiciones legales y reglamentarias.
2. Cuando una Parte Contratante haya admitido en su territorio una inversión, concederá, de acuerdo con sus disposiciones legales y reglamentarias, todos los permisos necesarios en relación con dicha inversión y con la ejecución de acuerdos de licencia y de contratos de asistencia técnica, comercial o administrativa. Siempre que sea necesario, cada Parte Contratante se esforzará por expedir las autorizaciones necesarias en relación con las actividades de consultores y otras personas calificadas, independientemente de su nacionalidad.

ARTÍCULO 3 PROTECCIÓN

1. Se concederá en todo momento un tratamiento justo y equitativo y plena protección y seguridad a las inversiones realizadas por inversores de una Parte Contratante en el territorio de la otra Parte Contratante. En ningún caso concederá una Parte Contratante a dichas inversiones un tratamiento menos favorable que el exigido por el derecho internacional.
2. Ninguna de las Partes Contratantes obstaculizará en modo alguno, mediante medidas injustificadas o discriminatorias, la gestión, mantenimiento, utilización, disfrute o enajenación de dichas inversiones. Cada Parte Contratante respetará toda obligación que haya contraído por escrito con respecto a las inversiones de inversores de la otra Parte Contratante y que sea claramente conforme con el derecho interno aplicable.

ARTÍCULO 4 TRATAMIENTO NACIONAL Y DE NACIÓN MÁS FAVORECIDA

1. Cada Parte Contratante concederá en su territorio a las inversiones realizadas por inversores de la otra Parte Contratante un tratamiento no menos favorable que el otorgado a las inversiones realizadas por sus propios inversores o por inversores de cualquier tercer Estado, aplicándose el que sea más favorable para el inversor interesado.
2. Cada Parte Contratante concederá en su territorio a los inversores de la otra Parte Contratante, por lo que respecta a la gestión, mantenimiento, utilización, disfrute o enajenación de su inversión, un tratamiento no menos favorable que el otorgado a sus

propios inversores o a inversores de cualquier tercer Estado, aplicándose el que resulte más favorable para el inversor interesado.

3. El tratamiento concedido en virtud de los apartados 1 y 2 del presente artículo no se interpretará en el sentido de que se obligue a una Parte Contratante a hacer extensivo a los inversores de la otra Parte Contratante y a sus inversiones el beneficio de cualquier tratamiento, preferencia o privilegio resultante de la pertenencia o asociación a cualquier unión aduanera, económica o monetaria futura o ya existente o a cualquier otra ~~organización~~ organización de integración económica regional.

4. Las medidas que se deban tomar por motivos de seguridad y orden públicos o de sanidad pública no se considerarán tratamiento menos favorable a efectos del presente artículo.

ARTÍCULO 5 EXPROPIACIÓN

1. Las inversiones de inversores de cualquiera de las Partes Contratantes en el territorio de la otra Parte Contratante no serán nacionalizadas, expropiadas ni sometidas a medidas de efecto equivalente a la nacionalización o expropiación (en adelante denominadas "expropiación") salvo por causa de interés público, con arreglo a los debidos procedimientos legales, de manera no discriminatoria y mediante el pago de una indemnización pronta, adecuada y efectiva.

2. Dicha indemnización corresponderá al valor justo de mercado de la inversión expropiada inmediatamente antes de que la expropiación o de que la inminencia de la expropiación llegaran a ser de dominio público, si esto último ocurre antes (en lo sucesivo "fecha de tasación").

3. Dicho valor de mercado se calculará en una moneda libremente convertible y al tipo de cambio de mercado vigente para esa moneda en la fecha de tasación. La indemnización incluirá los intereses a un tipo comercial establecido sobre la base del mercado para la moneda de tasación desde la fecha de la expropiación hasta la fecha del pago. La indemnización se pagará sin demora, será efectivamente realizable y libremente transferible.

4. Con arreglo a la legislación de la Parte Contratante que realice la expropiación, el inversor afectado tendrá derecho a que la autoridad judicial u otra autoridad competente e independiente de esa Parte Contratante revise con prontitud su caso, incluidos la tasación de su inversión y el pago de la indemnización, de conformidad con los principios establecidos en el presente artículo.

5. Cuando una Parte Contratante expropie los activos de una sociedad constituida con arreglo a la legislación vigente en cualquier parte de su propio territorio y en la que tengan participación inversores de la otra Parte Contratante, se asegurará de que se aplique lo dispuesto en el presente artículo para garantizar una indemnización pronta,

adecuada y efectiva respecto de su inversión a los inversores de la otra Parte Contratante que sean titulares de dichas participaciones.

ARTÍCULO 6 COMPENSACIÓN POR PÉRDIDAS

1. A los inversores de una Parte Contratante cuyas inversiones en el territorio de la otra Parte Contratante sufran pérdidas debidas a guerra u otro conflicto armado, estado de emergencia nacional, revolución, insurrección, disturbios civiles u otros acontecimientos similares, esta última Parte Contratante les concederá, a título de restitución, indemnización, compensación u otro arreglo, un tratamiento no menos favorable que el que dicha Parte Contratante conceda a sus propios inversores o a inversores de cualquier tercer Estado, aplicándose el tratamiento que resulte más favorable para el inversor afectado. Los pagos que se deriven de ello serán libremente transferibles.

2. No obstante lo dispuesto en el apartado 1, a los inversores de una Parte Contratante que, en cualquiera de las situaciones mencionadas en dicho apartado, sufran pérdidas en el territorio de la otra Parte Contratante como consecuencia de:

- a) la requisita de la totalidad o de una parte de su inversión por las fuerzas o autoridades de dicha Parte Contratante; o
- b) la destrucción de la totalidad o de una parte de su inversión por las fuerzas o autoridades de dicha Parte Contratante, sin que lo exigiera la necesidad de la situación,

dicha Parte Contratante les concederá una restitución o indemnización que en cualquier caso deberá ser rápida, adecuada y efectiva. Los pagos que se deriven de ello se realizarán sin demora y deberán ser libremente transferibles.

ARTÍCULO 7 TRANSFERENCIAS

1. Cada Parte Contratante garantizará a los inversores de la otra Parte Contratante la libre transferencia de todos los pagos relacionados con sus inversiones. Dichas transferencias incluirán en particular, aunque no exclusivamente:

- a) el capital inicial y otros importes adicionales para mantener o ampliar una inversión;
- b) las rentas de inversión, con arreglo a la definición del artículo 1;
- c) los fondos en concepto de reembolso de préstamos relacionados con una inversión;

- d) las indemnizaciones previstas en los artículos 5 y 6;
 - e) el producto de la venta o liquidación, total o parcial, de una inversión;
 - f) los ingresos y otras remuneraciones recibidas por el personal contratado en el extranjero en conexión con una inversión;
 - g) los pagos derivados de la solución de una controversia.
2. Las transferencias a que se refiere el presente Acuerdo se realizarán sin demora, en una moneda libremente convertible y al tipo de cambio de mercado vigente en la fecha de la transferencia.
3. Las Partes Contratantes se comprometen a conceder a dichas transferencias un tratamiento no menos favorable que el otorgado a las transferencias originadas por inversiones realizadas por inversores de cualquier tercer Estado.

ARTÍCULO 8 APLICACIÓN DE OTRAS DISPOSICIONES

1. Si la legislación de cualquiera de las Partes Contratantes o las obligaciones dimanantes del derecho internacional, ya existentes o que surjan posteriormente entre las Partes Contratantes además del presente Acuerdo, contienen normas, ya sean generales o específicas, en virtud de las cuales deba concederse a las inversiones realizadas por inversores de la otra Parte Contratante un tratamiento más favorable que el previsto en el presente Acuerdo, dichas normas prevalecerán sobre el presente Acuerdo en la medida en que sean más favorables.
2. El presente Acuerdo se entenderá sin perjuicio de las condiciones más favorables que las contenidas en el mismo que una de las Partes Contratantes haya convenido con los inversores de la otra Parte Contratante.
3. Nada de lo dispuesto en el presente Acuerdo afectará a las disposiciones establecidas mediante acuerdos internacionales en relación con los derechos de propiedad intelectual e industrial en que cualquiera de las Partes Contratantes sean o lleguen a ser partes.

ARTÍCULO 9 SUBROGACIÓN

En caso de que una Parte Contratante o su organismo designado realice un pago en virtud de una indemnización, garantía o contrato de seguro contra riesgos no

comerciales en relación con una inversión efectuada por cualquiera de sus inversores en el territorio de la otra Parte Contratante, esta última reconocerá la cesión de cualquier derecho o crédito de dicho inversor a la primera Parte Contratante o a su organismo designado, así como el derecho de dicha Parte Contratante o de su organismo designado a ejercer por subrogación dicho derecho o crédito con el mismo alcance que su predecesor en el título. Esta subrogación hará posible que la primera Parte Contratante o su organismo designado sea beneficiario directo de cualquier pago en concepto de indemnización u otra compensación a que pueda tener derecho el inversor.

ARTÍCULO 10 SOLUCIÓN DE CONTROVERSIAS ENTRE LAS PARTES CONTRATANTES

1. Cualquier controversia entre las Partes Contratantes referente a la interpretación o aplicación del presente Acuerdo será resuelta en la medida de lo posible por conducto diplomático.
2. Si la controversia no pudiera resolverse de ese modo en el plazo de seis meses desde el inicio de las negociaciones, será sometida, a petición de cualquiera de las dos Partes Contratantes, a un tribunal arbitral.
3. El tribunal arbitral se constituirá para caso concreto del siguiente modo: en el plazo de dos meses a partir de la fecha de recepción de la solicitud de arbitraje, cada Parte Contratante designará un miembro del tribunal. Esos dos miembros elegirán a continuación como presidente del tribunal a un nacional de un tercer Estado. El presidente será designado en un plazo de dos meses a partir de la fecha de nombramiento de los otros dos miembros.
4. Si no se hubieran hecho las designaciones necesarias en los plazos fijados en el apartado 3 del presente artículo, cualquier Parte Contratante podrá, a falta de cualquier otro acuerdo, instar al Presidente de la Corte Internacional de Justicia a que realice las designaciones necesarias. Si el Presidente fuera nacional de cualquiera de las Partes Contratantes o no pudiera desempeñar dicha función por otras razones, se instará al Vicepresidente a que efectúe las designaciones necesarias. Si el Vicepresidente fuera nacional de una de las Partes Contratantes o tampoco pudiera desempeñar dicha función, se instará a efectuar las designaciones necesarias al miembro de la Corte Internacional de Justicia que le siga en antigüedad y que no sea nacional de ninguna de las Partes Contratantes.
5. El tribunal arbitral emitirá su decisión sobre la base del respeto de las leyes y de las disposiciones contenidas en el presente Acuerdo o en otros acuerdos vigentes entre las Partes Contratantes, así como de los principios universalmente aceptados del derecho internacional.
6. A menos que las Partes Contratantes decidan otra cosa, el tribunal arbitral establecerá su propio procedimiento.

7. El tribunal arbitral adoptará su decisión por mayoría de votos y dicha decisión será definitiva y vinculante para ambas Partes Contratantes.

8. Cada Parte Contratante correrá con los gastos del árbitro por ella designado y los relacionados con su representación en los procedimientos arbitrales. Los demás gastos, incluidos los del presidente, serán sufragados a partes iguales por las dos Partes Contratantes.

ARTÍCULO 11
CONTROVERSIAS ENTRE UNA PARTE CONTRATANTE
E INVERSORES DE LA OTRA PARTE CONTRATANTE

1. Las controversias que surjan entre una de las Partes Contratantes y un inversor de la otra Parte Contratante con respecto a una inversión en el sentido del presente Acuerdo serán notificadas por escrito, incluyendo una información detallada, por el inversor a la primera Parte Contratante. En la medida de lo posible, las partes interesadas tratarán de resolver estas controversias amistosamente.

2. Si dichas controversias no pudieran resolverse de forma amistosa en un plazo de seis meses a partir de la fecha de la notificación por escrito mencionada en el apartado 1, la controversia podrá ser sometida, a elección del inversor, a:

- el tribunal competente de la Parte Contratante en cuyo territorio se haya efectuado la inversión; o
- un tribunal de arbitraje ad hoc establecido según el Reglamento de Arbitraje de la Comisión de las Naciones Unidas para el Derecho Mercantil Internacional; o
- al Centro Internacional de arreglo de diferencias relativas a inversiones (CIADI) establecido en virtud del "Convenio sobre el arreglo de diferencias relativas a inversiones entre Estados y nacionales de otros Estados", abierto a la firma en Washington el 18 de marzo de 1965.

3. Ninguna de las Partes Contratantes proseguirá por conducto diplomático ninguna controversia sometida al Centro a menos que:

- a) el Secretario General del Centro, o una comisión de conciliación o un tribunal arbitral constituido por el Centro, decida que la controversia no entra en el ámbito de competencia del Centro; o
- b) la otra Parte Contratante no cumpla o no respete un laudo dictado por un tribunal arbitral.

4. El arbitraje se basará en:

- las disposiciones contenidas en el presente Acuerdo;
- las normas y los principios universalmente reconocidos del derecho internacional; y
- el derecho nacional de la Parte Contratante en cuyo territorio se haya realizado la inversión, incluidas las reglas relativas a los conflictos de leyes.

5. Una Parte Contratante no podrá alegar como excepción que el inversor ha recibido o va a recibir, en virtud de una garantía o de un contrato de seguro, una indemnización u otra compensación por la totalidad o una parte de los daños en cuestión.

6. Las decisiones arbitrales serán definitivas y vinculantes para las partes en la controversia. Cada Parte Contratante se compromete a ejecutar las decisiones de acuerdo con su legislación nacional.

ARTÍCULO 12 ÁMBITO DE APLICACIÓN

1. El presente Acuerdo será aplicable a las inversiones realizadas, tanto antes como después de su entrada en vigor, por inversores de una Parte Contratante en el territorio de la otra Parte Contratante. No obstante, el presente Acuerdo no será aplicable a hechos o controversias surgidos antes de su entrada en vigor.
2. El tratamiento concedido en virtud del presente Acuerdo no será aplicable a materias tributarias.

ARTÍCULO 13 ENTRADA EN VIGOR, DURACIÓN Y EXTINCIÓN

1. El presente Acuerdo entrará en vigor en la fecha en que las Partes Contratantes se hayan notificado mutuamente el cumplimiento de las respectivas formalidades constitucionales exigidas para la entrada en vigor de acuerdos internacionales. Permanecerá por un período inicial de diez años y se renovará tácitamente por períodos consecutivos de dos años.
2. Cualquiera de las Partes Contratantes podrá denunciar el presente Acuerdo mediante notificación previa por escrito seis meses antes de su expiración.
3. Con respecto a las inversiones efectuadas antes de la fecha de extinción del presente Acuerdo, las disposiciones de sus demás artículos seguirán surtiendo efecto por otro período de diez años a partir de dicha fecha de extinción.

4. El presente Acuerdo podrá modificarse mediante acuerdo por escrito entre las Partes Contratantes. Dicha modificación entrará en vigor según el mismo procedimiento exigido para la entrada en vigor del presente Acuerdo.

5. El presente Acuerdo se aplicará independientemente de que las Partes Contratantes tengan o no relaciones diplomáticas o consulares.

EN FE DE LO CUAL, los plenipotenciarios respectivos firman el presente Acuerdo.

HECHO en Madrid, el día 25 de Abril de 2002, por duplicado, en español, bosnio, croata, serbio, e inglés, siendo todos los textos igualmente auténticos. En caso de discrepancia en la interpretación, prevalecerá el texto en inglés.

POR ESPAÑA

POR BOSNIA Y HERZEGOVINA

Josep Piqué i Camps
Ministro de Asuntos Exteriores

Zlatko Lagumdžija
Ministro de Asuntos Exteriores

[TRANSLATION — TRADUCTION]

ACCORD RELATIF À LA PROMOTION ET À LA PROTECTION RÉCIPROQUE DES INVESTISSEMENTS ENTRE L'ESPAGNE ET LA BOSNIE-HERZÉGOVINE

L'Espagne et la Bosnie-Herzégovine, ci-après dénommées "les Parties contractantes", Désireuses d'intensifier leur coopération économique dans l'intérêt mutuel des deux pays,

Envisageant de créer les conditions favorables aux investissements effectués par les investisseurs de chacune des Parties contractantes sur le territoire de l'autre Partie contractante, et

Reconnaissant que la promotion et la protection desdits investissements, comme en dispose le présent Accord, stimuleront les initiatives dans ce domaine,

Sont convenues de ce qui suit :

Article premier. Définitions

Aux fins du présent Accord:

1. Le terme "investisseur" s'entend de tout national ou de toute société de l'une des Parties contractantes, qui réalise des investissements sur le territoire de l'autre Partie contractante:

a) Pour ce qui est de l'Espagne:

i) le terme "national" s'entend de toute personne physique possédant la nationalité espagnole et qui, selon la législation espagnole, est considérée comme ressortissante de ce pays;

ii) le terme "société" s'entend de toute personne morale ou autre entité, constituée ou établie selon la législation espagnole, et qui a son siège, son principal établissement ou centre de direction sur le territoire espagnol.

b) Pour ce qui est de la Bosnie-Herzégovine:

i) le terme "national" désigne les personnes physiques dont le statut de citoyens de la Bosnie-Herzégovine découle de la loi en vigueur en Bosnie-Herzégovine s'ils y ont leur résidence permanente ou leur principal établissement;

ii) le terme "société" désigne les personnes morales établies, conformément aux lois en vigueur en Bosnie-Herzégovine, qui ont leur siège social, leur direction centrale ou leur principal établissement sur le territoire de la Bosnie-Herzégovine;

2. Le terme "investissement" s'entend de tous les types d'actifs qu'un investisseur possède ou contrôle directement ou indirectement et qui ont été investis en conformité avec les lois et les règlements de la Partie contractante d'accueil, notamment les actifs suivants:

a) biens meubles et immeubles, ainsi que tous autres droits réels ou personnels tels que les hypothèques, droits de gages et droits similaires;

b) société ou entreprise commerciale ou parts, actions et obligations d'une société ou toute autre forme de participation dans une société ou entreprise commerciale;

c) créances financières ou droits à toute autre forme de prestation, aux termes d'un contrat associé à un investissement, et qui présente une valeur financière;

d) droits de propriété industrielle et intellectuelle, procédés techniques, savoir-faire et fonds de commerce;

e) droits à exercer des activités économiques et commerciales, accordés par la loi ou aux termes d'un contrat, y compris les concessions relatives à la prospection, la culture, l'extraction ou l'exploitation de ressources naturelles.

Les investissements faits sur le territoire d'une Partie contractante par une personne morale de la même Partie contractante, mais en fait possédés ou contrôlés par des investisseurs de l'autre Partie contractante, sont de même considérés comme des investissements de ladite Partie contractante s'ils ont été réalisés conformément à la législation et à la réglementation de la Partie contractante citée en premier.

Aucune modification de la forme sous laquelle les actifs sont investis ou réinvestis n'altère le caractère intrinsèque de ces actifs si cette modification est effectuée en conformité avec les lois et règlements de la Partie contractante d'accueil de l'investissement.

3. Le terme "rendement" s'entend des montants rapportés par un investissement et notamment mais non exclusivement, les bénéfices, dividendes, intérêts, plus-values, redevances, honoraires et autres compensations.

4. Le terme "territoire" s'entend du territoire, des eaux intérieures, de la mer territoriale et de l'espace aérien surjacent de chacune des Parties contractantes, ainsi que de la zone économique exclusive et le plateau continental qui s'étend au-delà de la mer territoriale de chacune des Parties contractantes et sur lesquels celles-ci exercent ou peuvent exercer leur compétence et (ou) leurs droits souverains, conformément au droit international.

Article 2. Promotion et admission des investissements

1. Chaque Partie contractante favorise, dans toute la mesure du possible, les investissements sur son territoire des investisseurs de l'autre Partie contractante et les admet, conformément aux dispositions de sa législation.

2. Lorsqu'une Partie contractante a admis un investissement sur son territoire, elle accorde, en conformité avec les dispositions de ses lois et règlements, les autorisations nécessaires en rapport avec ledit investissement et avec l'exécution des contrats de licence et des contrats d'assistance technique, commerciale ou administrative. Chaque Partie contractante s'efforce de délivrer en tant que de besoin les autorisations nécessaires concernant les activités des consultants et autres personnes qualifiées, sans distinction de nationalité.

Article 3. Protection

1. Les investissements réalisés par des investisseurs d'une Partie contractante sur le territoire de l'autre Partie contractante bénéficient en tout temps d'un traitement honnête et équitable et jouissent d'une protection et d'une sécurité totales. En aucun cas, une Partie

contractante n'accorde à ces investissements un traitement moins favorable que celui dicté par le droit international.

2. Aucune des Parties contractantes ne gêne, par des mesures déraisonnables ou discriminatoires, le fonctionnement, la gestion, le maintien, l'utilisation, la jouissance ou la liquidation des investissements concernés. Chaque Partie contractante respecte toute obligation contractuelle qu'elle peut avoir acceptée par écrit en ce qui concerne les investissements des investisseurs de l'autre Partie contractante et qui est manifestement conforme à la disposition pertinente de la législation nationale.

Article 4. Traitement national et traitement de la nation la plus favorisée

1. Chaque Partie contractante accorde aux investissements effectués sur son territoire par des investisseurs de l'autre Partie contractante un traitement aussi favorable que celui qu'elle accorde aux investissements effectués, soit par ses propres investisseurs, soit par des investisseurs d'un État tiers, selon celui qui est le plus favorable à l'investisseur concerné.

2. Chacune des Parties contractantes accorde, sur son territoire, aux investisseurs de l'autre Partie contractante, s'agissant de la gestion, de l'entretien, de l'emploi, de la jouissance ou de l'aliénation de leurs investissements, un traitement qui n'est pas moins favorable que celui qui est accordé, soit à ses propres investisseurs, soit aux investisseurs d'un État tiers, selon celui qui est le plus favorable à l'investisseur concerné.

3. Le traitement accordé en application des paragraphes 1 et 2 du présent article ne saurait être interprété comme obligeant une Partie contractante à étendre aux investisseurs de l'autre Partie contractante et à leurs investissements les avantages d'un traitement, d'une préférence ou d'un privilège résultant de son appartenance ou de son association à une union douanière, économique ou monétaire ou à toute autre organisation d'intégration économique régionale futures ou existantes.

4. Les mesures qui doivent être prises pour assurer la sécurité, l'ordre ou la santé publics ne sont pas considérées comme un traitement moins favorable au sens du présent article.

Article 5. Expropriation

1. Les investissements effectués par les investisseurs de l'une des Parties contractantes, sur le territoire de l'autre Partie contractante, ne peuvent faire l'objet d'aucune mesure d'expropriation, de nationalisation ou de toute autre mesure ayant un effet équivalent à une nationalisation ou à une expropriation (ci-après dénommée "expropriation"), sauf pour des motifs d'intérêt public, selon les procédures dûment établies par la loi, de manière non discriminatoire et sous réserve du paiement rapide d'une indemnité adéquate et effective.

2. Ladite indemnité doit correspondre à la juste valeur marchande qu'avait l'investissement exproprié immédiatement avant la date à laquelle l'expropriation a été publiquement annoncée, ou avant la date à laquelle son imminence a été publiquement connue, selon la plus précoce des deux dates (ci-après dénommée "date d'évaluation").

3. Ladite valeur marchande est calculée dans une monnaie librement convertible, au taux de change en vigueur sur le marché pour cette monnaie à la date d'évaluation. L'indem-

nité comprend les intérêts, calculés à un taux commercial établi sur la base du marché pour la monnaie d'évaluation, pour la période allant de la date de l'expropriation à celle du paiement. L'indemnité doit être payée sans délai et doit être effectivement réalisable et librement transférable.

4. L'investisseur concerné a le droit, aux termes des lois de la Partie contractante qui procède à l'expropriation, d'exiger que l'autorité judiciaire ou une autre autorité compétente et indépendante de ladite Partie examine promptement son cas et, entre autres, l'évaluation de son investissement et (ou) le paiement de l'indemnité, en conformité avec les principes établis au présent article.

5. Lorsqu'une Partie contractante exproprie les actifs d'une entreprise constituée selon les lois en vigueur dans une partie de son territoire et dont des investisseurs de l'autre Partie contractante détiennent des parts, celle-ci veille à ce que les dispositions du présent article soient appliquées de manière à garantir aux investisseurs de l'autre Partie contractante qui détiennent lesdites parts, une indemnisation rapide, adéquate et effective de leur investissement.

Article 6. Indemnisation de pertes

1. Les investisseurs d'une Partie contractante, dont les investissements sur le territoire de l'autre Partie contractante subissent des pertes du fait d'une guerre, d'un conflit armé, d'un état d'urgence national, d'une révolution, d'une insurrection, d'une émeute, de troubles civils ou autres événements similaires, se voient accorder par l'autre Partie contractante, en matière de restitution, d'indemnisation, de compensation ou d'autre règlement, un traitement aussi favorable que celui que cette autre Partie contractante accorde à ses propres investisseurs ou aux investisseurs d'un État tiers. Ces paiements sont librement transférables.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1 du présent article, un investisseur d'une Partie contractante, qui subit sur le territoire de l'autre Partie contractante, dans l'une des situations mentionnées audit paragraphe, des pertes résultant de:

a) la réquisition de tout ou partie de son investissement par les forces ou les autorités de cette autre Partie contractante, ou

b) la destruction de tout ou partie de son investissement par les forces ou les autorités de cette autre Partie contractante, sans que la situation l'exige;

reçoit de cette autre Partie contractante une restitution ou une indemnité qui doit en tout cas être rapide, adéquate et effective. Les paiements qui en découlent sont effectués sans délai et sont librement transférables.

Article 7. Transferts

1. Chaque Partie contractante garantit aux investisseurs de l'autre Partie contractante le libre transfert de tous les paiements relatifs à leurs investissements. Lesdits paiements comprennent en particulier, mais non exclusivement:

a) le capital de départ et tout capital additionnel aux fins de l'entretien, de la mise en valeur et de l'expansion d'un investissement;

- b) le rendement des investissements, tel qu'il est défini à l'article premier;
- c) les sommes destinées à l'amortissement des prêts relatifs à un investissement;
- d) les indemnités prévues aux articles 5 et 6;
- e) le produit de la cession ou de la liquidation de tout ou partie de l'investissement;
- f) les gains et autres rémunérations du personnel engagé de l'étranger en rapport avec un investissement;
- g) les paiements résultant du règlement d'un différend.

2. Les transferts visés au présent article sont effectués rapidement dans une devise librement convertible et au taux de change en vigueur sur le marché à la date du transfert.

3. Les Parties contractantes accordent à ces transferts un traitement aussi favorable que celui accordé aux transferts opérés par des investisseurs d'un État tiers.

Article 8. Application d'autres dispositions

1. Si la législation de l'une ou l'autre des Parties contractantes ou les obligations de droit international, qui existent actuellement ou qui pourront être établies par la suite entre les Parties contractantes outre le présent Accord, contiennent un règlement, général ou spécifique, octroyant aux investissements des investisseurs de l'autre Partie contractante un traitement plus favorable que celui prévu par le présent Accord, ledit règlement l'emporte dans la mesure où il est plus favorable.

2. Le présent Accord ne déroge nullement aux conditions plus favorables que celles prévues dans le présent Accord, qui seraient accordées par une des Parties contractantes aux investisseurs de l'autre Partie contractante.

3. Aucune des dispositions du présent Accord ne déroge à celles fixées par les accords internationaux relatifs aux droits de propriété industrielle et intellectuelle, auxquels l'une des Parties contractantes a adhéré ou pourrait le faire.

Article 9. Subrogation

Si l'une des Parties contractantes, ou l'entité qu'elle a désignée, effectue un paiement à ses propres investisseurs à titre d'indemnisation ou en vertu d'une garantie ou d'une police d'assurance couvrant les risques non commerciaux en rapport avec un investissement effectué par l'un de ses investisseurs sur le territoire de l'autre Partie contractante, cette autre Partie contractante reconnaît le transfert de tous les droits ou titres dudit investisseur à la première Partie contractante, ou à l'entité qu'elle a désignée pour exercer, au titre de cette subrogation, lesdits droits ou titres de la même manière que son prédécesseur en titre. Ladite subrogation permet à la première Partie contractante, ou à l'entité qu'elle a désignée, de bénéficier directement des paiements d'indemnité de tous ordres auxquels l'investisseur pouvait avoir droit.

Article 10. Règlement des différends entre les Parties contractantes

1. Tout différend s'élevant entre les Parties contractantes en rapport avec l'interprétation ou l'application du présent Accord est résolu autant que possible par la voie diplomatique.

2. S'il ne peut être résolu ainsi dans les six mois qui suivent l'ouverture des négociations, le différend est soumis à un tribunal arbitral, à la demande de l'une ou l'autre des deux Parties contractantes.

3. Le tribunal arbitral est constitué pour chaque cas de la façon suivante: dans les deux mois qui suivent la réception de la demande d'arbitrage, chaque Partie contractante désigne un membre du tribunal et ces deux arbitres choisissent un national d'un pays tiers en tant que Président du tribunal. Le Président est nommé dans les deux mois qui suivent la date de nomination des deux autres membres.

4. Si les nominations nécessaires ne sont pas faites dans les délais prévus au paragraphe 3 du présent article, l'une ou l'autre Partie contractante peut, en l'absence de tout autre accord, inviter le Président de la Cour internationale de justice à procéder aux nominations nécessaires. Si le Président est un national de l'une des Parties contractantes ou s'il est autrement empêché, le Vice-président est invité à procéder aux désignations nécessaires.

Si le Vice-président est un national de l'une ou l'autre des Parties contractantes, ou s'il est lui aussi empêché, le doyen des juges de la Cour, qui n'est ressortissant d'aucune des Parties contractantes, est invité à procéder aux nominations voulues.

5. Le tribunal arbitral tranche le différend en se fondant sur la loi et les dispositions du présent Accord ou de tout autre accord en vigueur entre les Parties contractantes, ainsi que sur les principes universellement reconnus du droit international.

6. A moins que les Parties contractantes n'en décident autrement, le tribunal arbitral arrête son propre règlement.

7. Le tribunal arbitral se prononce à la majorité simple des voix, sa décision est sans appel et contraignante pour les deux Parties contractantes.

8. Chaque Partie contractante prend en charge les frais de l'arbitre qu'elle a nommé et les coûts de sa représentation à l'arbitrage. Les frais du Président et les autres coûts sont pris en charge, à parts égales, par les deux Parties contractantes.

Article 11. Différends entre une Partie contractante et les investisseurs de l'autre Partie

1. Tout différend surgissant entre une des Parties contractantes et un investisseur de l'autre Partie contractante, concernant un investissement visé par le présent Accord, doit être notifié par écrit, accompagné de renseignements détaillés, par l'investisseur de la première Partie contractante. Les parties au différend s'efforcent autant que possible de régler celui-ci à l'amiable.

2. Si le différend ne peut être réglé à l'amiable dans les six mois qui suivent la date de la notification écrite dont il est question au paragraphe 1, l'investisseur peut soumettre le différend, à sa discrétion:

- à la juridiction compétente de la Partie contractante, sur le territoire de laquelle l'investissement a été effectué;

- à un tribunal arbitral ad hoc, constitué conformément aux termes du Règlement d'arbitrage de la Commission des Nations Unies pour le droit commercial international; ou

- au Centre international pour le règlement des différends relatifs aux investissements (CIRDI) créé en vertu de la Convention pour le règlement des différends relatifs aux investissements entre État et ressortissants d'autres États, ouverte à la signature à Washington le 18 mars 1965, si les deux Parties contractantes sont parties à ladite Convention.

3. Les Parties contractantes ne règlent le différend par la voie diplomatique que si:

a) le Secrétaire général du Centre ou une commission de conciliation ou un tribunal d'arbitrage constitué par le Centre décide que le différend ne relève pas de la juridiction du Centre, ou si

b) l'autre Partie contractante n'accepte pas la sanction rendue par le tribunal d'arbitrage ou manque de s'y conformer.

4. L'arbitrage est fondé sur:

- les dispositions du présent Accord ou de tout autre accord en vigueur entre les Parties contractantes;

- les règles et principes universellement reconnus du droit international;

- la législation nationale de la Partie contractante, sur le territoire de laquelle l'investissement a été effectué, y compris les règles relatives aux conflits de lois.

5. Une Partie contractante ne peut invoquer comme exception le fait que l'investisseur a reçu ou va recevoir, en application d'une garantie ou police d'assurance, une indemnité ou autre compensation pour tout ou partie des dommages en jeu.

6. La sentence arbitrale est sans appel et contraignante pour les deux parties au différend. Chaque Partie contractante s'engage à exécuter la sentence arbitrale en conformité avec sa législation nationale.

Article 12. Champ d'application

1. Le présent Accord s'applique aux investissements effectués, avant ou après son entrée en vigueur, par des investisseurs de l'une des Parties contractantes sur le territoire de l'autre Partie contractante. Toutefois, il ne s'applique pas aux cas de différends soulevés avant son entrée en vigueur.

2. Le traitement octroyé aux termes du présent Accord ne s'applique pas aux questions fiscales.

Article 13. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

1. Le présent Accord entre en vigueur à la date à laquelle les Parties contractantes se sont notifié réciproquement l'accomplissement des procédures constitutionnelles requises pour l'entrée en vigueur des accords internationaux. Il restera en vigueur pendant une péri-

ode initiale de 10 ans et le demeurera ensuite, par reconduction tacite, pour des périodes consécutives de deux ans.

2. Chaque Partie contractante peut dénoncer le présent Accord avec un préavis écrit de six mois avant la date de son expiration.

3. S'agissant des investissements effectués avant l'expiration du présent Accord, les dispositions de tous les autres articles du présent Accord continueront de produire leurs effets pendant une nouvelle période de 10 ans à compter de la date de cette expiration.

4. Le présent Accord peut être amendé par accord écrit entre les Parties contractantes. Un amendement prend effet suivant la même procédure que celle suivie pour l'entrée en vigueur du présent Accord.

5. Le présent Accord est mis en oeuvre, que les Parties contractantes aient ou non des relations diplomatiques ou consulaires.

En foi de quoi, les plénipotentiaires respectifs ont signé le présent Accord.

Fait à Madrid le 25 avril 2002, en deux exemplaires originaux établis chacun en langues espagnole, bosnienne, croate, serbe et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence sur l'interprétation, le texte anglais prévaut.

Pour l'Espagne :
Le Ministre des Affaires étrangères,
JOSEP PIQUÉ I CAMPS

Pour la Bosnie-Herzégovine :
Le Ministres des Affaires étrangères,
ZLATKO LAGUMDZIJA